

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 8. märtsil 1975

Nr. 19 (4009)

17. aastaküik

Vähemused saavad 1,6 milj. krooni RIIGITOETUST

Valitsus paneb ette riigipäevale anda "invandrarverketi" käsutusse 1,6 miljonit krooni sisserändajate ja vähemusorganisatsioonide toetamiseks. Uus toetusvõimalus hakkab kehtima alates 1. juulist s.a. Edasi paneb valitsus ette, et luuakse eriline nõuandev nõukogu sisserändajate- ja vähemusküsimustes tööturaministeeriumi juurde. Need põhimõtted mida valitsus tahab rakendada Rootsi sisserändajate- ja vähemuspoliitikas ühtuvad väga suurel määral sisserändajate uurimiskomisjoni ettepanekutega, valitsus on aga praktilistes küsimustes valinud uurimiskomisjoni ettepanekutest erinevaid lahendusi.

Sisserändajate- ja vähemusorganisatsioonidele on valitsuse ettepaneku järgi võimalik anda toetust, kui need organisatsioonid tegutsevad peaaegu kuit Rootsis, on üleriigilised, demokraatlikult moodustatud ja ise kannavad osa oma kulu-dest. Toetuse andmise ligemad

tingimused peab välja töötama Invandrarverket.

Valitsus on siin laaku läinud Invandrarutredningi ettepanekust. See ettepanek nägi ette, et toetus suurematele valitsuse poolt välja valitud organisatsioonidele antakse kindlate reeglite järgi, kuna väiksemate organisatsioonide suhtes jäeti toetuse määramine täiesti Invandrarverketi kätte. Valitsuse otsus tähendab, et kõikide toetuste määramine jäetakse "Invandrarverketi" kätte. Samuti on valitsuse ettepanekus vähendatud vähemusorganisatsioonidele antavat toetust 1,6 miljoni kroonile võrreldes Invandrarutredningi poolt ette pandud 2,5 miljoniga.

Valitsus ei poolda eriliste summade määramist vähe-

muste kultuurilise tegevuse õhutamiseks, vaid eeldab, et neid vajadusi on suurel määral võimalik rahuldada olemasolevate toetusvormide raamis. Soomekeelseks teatritegevuseks peab ligema ettepaneku välja töötama kultuurinõukogu. Samuti paneb valitsus ette anda 1,7 miljonit krooni avalike raamatukogude täiendamiseks kirjandusega vähemusekeeltes.

Ette pandud sisserändajate nõukogu tööturaministeeriumi juures on mõeldud nõuandva organina valitsusele niilhästi

Järg lk 11

Ametissepühitsemine

Õpetaja August Raidur pühitsetakse peapiiskopi poolt ametisse Stockholmis koguduse õpetajana. Vasakult EELK Rootsi praost Richard Koolmeister, peapiiskop Konrad Veem, Stockholmis rootsi piiskop Ingmar Ström, tutvustuseks August Raidur (põlvik), õpetaja Adolf Kaarme (varjatud) ja Karl Kool. Pildil ei paista juures olnud Jakobit peaõpetaja Karl-Erik Fridblom ja Tolfta peaõpetaja John Lindström, kes kodumaal teenis Noarootsi ja Ruhnu kogudusi (EPL-foto LEPPER)

EELK Stockholmis Peapiiskoplikus koguduses toimus Pühapäeval pidulik sündmus koguduse uue õpetaja August Raiduri ametipühitsemise näol, mida toimetas pea-

piiskop Konrad Veem Stockholmis rootsi piiskopi Ingmar Strömi, EELK Rootsi praosti Richard Koolmeisteri, rootsi Jakobit koguduse peaõpetaja Karl Erik Fridblomi, Tolfta

koguduse peaõpetaja John Lindströmi (kodumaal Noarootsi ja Ruhnu koguduste õpetaja), Frötuna peaõpetaja Adolf Kaarme ja õpetaja Karl Kooli assisteerimisel. Järg lk 11

E. Maja väärtus tõusis

Stockholmi Eesti Maja aktiivselt teatasid maksuvõimalud nüüd uue kinnisvara maksumisväärtuse seoses ülemalises ümberhindamisega. Selle järele on krundi väärtus 1,1 ja Wallingatan 32/34 asuva hoone väärtus 1,3 miljonit krooni. Seega on maksuväärtus kokku 2,4 miljonit krooni.

Võrdluseks võib tuua maksuväärtuse maja ostmisel enne ümberhindust – 1,3 miljonit krooni, millest ajast on maksustaväärtus tõusnud tervelt 1,1 miljonit krooni. Ostuhind oli tegultasti identne praeguse maksumisväärtusega – 2,4 miljonit krooni.

Muidugi on kinnisvara paregune müügihind tavaliselt kõrgem maksumisväärtusest. Ostul tuli eestlastel toorkordest maksumisväärtusest üle maksta 1,1 miljonit krooni.

Kunsti- toetus Olele

Rootsi Kunstiakadeemia määras kunstnik Eduard Olele 6000-kroonise kunstnikutoetuse. Eduard Ole sai sama stipendiumi samas suuruses ka möödunud aastal. Kunstnik valmistas ette praegu järjekordest personaalnäitust.

Uurimis- direktor

Pharmacia AB peenkemikaalide kontserni ettevõtte Fortia AB Uppsalas on ravimitedivisjoni uurimisosakonna direktoriks nimetatud dr. Harry Hint.

Vene raketi- baasid Hiiu ja Saaremaal

HALMSTAD (EPL) – Eestis Vabariigi aastapäeva aktusel Halmstadis esitas aktusekõneleja Ruut Paglant m.h. lähemalid andmeid Eesti saartel asuvate vene raketibaaside kohta, näidates nende asukohti vastaval kaardil. Vene tema andmetest selgus, on näit. Hiiu ja Saaremaa neli baasi.

Need asuvad Soela väina ääres Tohvri ja Hinde külaade maa-alal, Oenga küla piirkonnas, Ristna poolsaare tipus ja Reigi poolsaarel. Kärda linna on paigutatud radarivalvetseentiaal. Strateegilistel jaalutlustel on Hiiu ja Saaremaal ehitatud uusi teid, näit. Tahkumast Sõrusse, millisel teel õestli liiguvad armeetranspordid.

Ka Kõpu tuletornist algab uus tee, mis läheb ida suunas. Nimetatud baasipiirkonnad on ümbritsetud okastraataadade võõnditega, elanikud ümberasustatud mujale ja enamik taludest tehtud maatasta.

Saaremaal on paigutatud raketibaasid Pihlta ja Kuressaare rannikualale ning Valjala lõunapoolsesse orgu.

Soome pidas a. 1939 Eestit Vene saagiks Loobus protestidest

Edwin Linkomies, Soome peaminister n.n. Jätkusõja ajal, avaldas a. 1970 oma mälestused nüüd ka rootsi keeles (I mitt lands tjänst, minnen från statsminister-tiden 1943–1944, Rabén & Sjögren, 1974), millised rohkete kohtades puudutavad ka Eestit ja eestlasi. Raamat on kirjutatud vanglas, kuhu pärast rahu sõlmimist venelastega, soome juhtivad riigimehed sõja ajast paigutati ja selle soomekeelne versioon ilmus a. 1970 pealkirja all "Vaikeda Aika" (Raske aeg). Linkomies ütleb, et soome poliitikut pidasid juba a. 1939 Eesti j.t. Balti riikide iseseisvust "kadunuks", soomlased ei julgenud protesteerida, nende ajakirjanduski valkis maha need kartused.

Edwin Linkomies, kes eraelus oli rooma kirjanuse professor Helsingi lühikoolis (nagu mälestustest selgub, on professorite osa Soome poliitikas suurem kui vist kusagil muul maal), üle-

vaate oma poliitilisest tegevusest, eriti aga oma peaministriks oleku ajast märtsist 1943 kuni augustini 1944.

Linkomies väidab, et Soomel polnud sel ajal võimalusi te-

gutseda teisiti kui seda tegelikult tehti. Jätkusõjast osavõtmise oli paratamatult pärast seda, kui sakslastele oli antud luba Soomest läbi Norrasse

Järg lk 11

EPL POOLIK

Laupäeval, 8. märtsil 1975

Nagu karta oli, ei aktepteeritud valitsus kõiki Invandrarutredningi ettepanekuid, kuigi remissinstantsid valdavas enamuses pooldasid uurimuses esitatud seisukohti. Suurtes joontes on valitsus siiski jäänud püstitatud sihtjoonte juurde, millised aruandes püstitati selle maa tulevase vähemuspoliitika kujundamiseks.

Kõige olulisem muudatus seisab aga selles, et valitsus keeldub ette pandud erilise vähemuseaduse kirjutamisest, selle asemel otsustab riigipäev vastava summa andmisega Invandrarverketile (1,6 miljonit krooni ette pandud 2,5 miljoni asemel), kes saab ülesande (ja suvalise voli) selle jagamiseks. Siin otseselt minnakse kõrvale Invandrarutredningi plaanist n.n. suurte alaliste toetuste andmiseks vähemuste ja sisse-rändajate keskorganisationsioonidele, kui neil on vähemalt 3000 liiget. Kõrvaleminek, mis ilmest eestlaste osas olemoodi lahendab karedat võidujook-sul Eesti Komitee ja Rootsi Eestlaste Esinduse vahel. Praktiliselt on siin vastu tulnud Eesti Komitee taotlustele, et toetuse määramisel ei oleks mitte liikmete arv, vaid "praktiline tegevus" määravaks.

Võib uskuda, et eestlaste osas vähemalt alguses saavad nii Eesti Komitee kui Esindus mingi tegevustoetuse, s.t. et eesti rahvusgrupele määratav "kook" lõigatakse kahte ossa, milliste suurus ei ole keegi ette arvata. Kuna üldsumma on väike ja rahuldada tulevad märksa suuremad sisse-rändajategrupid soomlaste ja jugoslaavlastega eesotsas, siis ilmselt ei kujune see kvoot eestlastele kuigi suureks.

Valitsus on põhimõttelises osas aktepteerinud meie kultuuripoliitilised taotlused, kaugeltki mitte aga meie soovidele vastavalt. Meie ideaalihenduseks on olnud kultuuraautonoomia, seaduses kindlustatud, mis kuidagi viisid vastaks sellele suhtumisele vähemustesse, mida vähe Eesti pakkus.

Kuna seadust ei ühel või teisel kujul ei võeta vastu, siis praktiliselt lahendatakse üks osa probleeme Invandrarverketi mooduse kaudu, mis ilmselt oma sisus on ajutist laadi juba selle pärast, et ühte patta asetatakse värskeid sisse-rändajaid ja vanad rootsi kodanikud. Nii peavad baltlased sõna tõsisest mõttes algama otsast peale samas asutuses, mis nende elu ja saatust määras asuili tulekul ja mis tookord kandis nime Ut-lämningskommisjonen, olles nüüd saanud uue nime Invandrarverketi töministeeriumi struktuuris. Valitsus on keeldunud nende vanade kodanike normaalsest kohtlemisest nende asutuste kaudu, kes vastavald üldiselt rootsi probleeme lahendavad ja sellel on juba diskrimineerimise maitse juures.

Invandrarutredningen, olles saanud valitsusest eeskirja arutada sisse-rändajatega paralleelselt ka n.n. uusi vähemusi, käsitleb mõlemad grupe võrdsena, samal ajal tähelepanu juhtides, et praktiliselt need kaks gruppi kattuvad ainult osaliselt, kuna paljud asjad neid tõsiselt lahutavad. Valitsus on siin jäänud Invandrarutredningi paralleelseisu juurde,

asetades rootsi kodanlikest vähemuse ühte patta mitteko-danikest välismaalastega, kelle jaoks algsest Invandrarverket (loe: välismaalaste komisjon!) kui osalt poliitilike järeilvalvefunktsioonidega asutus on loodud. Nüüd äkki tehakse sellest asutusest rootsi vähemuspoliitika teostaja.

Tegemist on suure võimupli-ride laiendamisega, kuna tegevuspiirkond laiendatakse rootsi kodanikele, osalt selliste-le, kes on siin maal sündinudki. Siin on eestlastel, kes on pidevalt taotlenud samavõrdsust enamusrahvaga, tunduv taga-silbök. Meie asju aetakse mitte koos rootsi kodanikega, vaid eraldi ja koos mitterootsi-ko-danikega.

Selles jaotuses, mis küll an-nab ta toetust eestlaste tegevu-sele, mida senini otseselt ei toetatud (küll aga kaudsetes ja ajutistes vormides), näib pei-tuvat oma tagamõte. Valitsus ei soovi seaduseandlust, mis ker-gendaks rahvuslike vähemuste tekkimist, sest sellises seaduses oleks esmakordselt fikseeritud "vähemusrühvuste" olemasolu "folkhemmetis". See prete-sident on nüüd ära hoitud, pealegi pääseb valitsus tülkast sum-made jagamisest, mis nüüd langeb Invandrarverketi vald-konda.

Tähele panna tuleb veel, et valitsus ei pidanud isegi vaja-luks erilise vähemuste tarvi-dusi käsitleva üksuse loomist riigi kultuurilises administrat-sioonis – loodav nõuandev kogu nende küsimustes seotakse töministeeriumiga, kelle kompetentsi kultuur vaevalt kuulub).

Invandrarverket jääb nüüd toetuse määramise aluste väl-jatõttajaks. Kas seejuures rak-endatakse Invandrarutred-ningi poolt kavandatud süs-teemi, seda on raske aimata. Kõige tõenäolisem on, et vä-hemalt alguses jagatakse toetu-si suvaliselt ja asutuse oma hinnanguid pidi.

Väljaspool Invandrarverketit on eestlastel võimalusi saada toetusi ka mõeldud aastal vastava seadusega loodud kultuurinõukogu summadest (näit. eesti teater), ka noorsootöö-toetus käib edasi varasemate määruste järgi (mida küll äh-vardatakse muuta eestlastele ebasoodsalt). Ja ka eesti kiriku toetamine käib juba teisi teid kaudu.

Selle taustal, et riigipäeva konstitutsioonikomisjon lükkas nelja Eesti Päevalehe küsimust käsitleva ettepaneku arutamise edasi sisse-rändajate ühiste päevakorda kerkimiseni, on ülatav konstateerida, et valitsuse ettepanekuga ei puudutata abso-luutselt mitte vähemusajakir-janduse küsimusi. Kas komi-sjonis otsuse läbi viinud sot-siaaldemokraatidest ja center-nist enamuse ei olnud sellest teadlik? Tekib ju olukord, kus need ettepanekud jäävad "õhku rippuma". Valitsus on ilmselt omakorda jäänud ära ootama kunagi edaspidi saabuvaid Pressutredningi ettepanekuid.

Põhjust on lugeda positiiv-seks, et midagi on toimumas. Samal ajal võib aga välja üt-el-da, et valitsus on peatuma jää-nud poolele teele.

Negatiivseks tuleb muidugi lugeda kodanike kahte kate-

Korp! Väinla ja korp! Tehnola vastuvõtmise Eesti Korporatsioonide Liitu 25. jaan. 1952 Stockholmis. Vasakult presideeriva konvendi korp! Sakala eestseisus: V. Nemvaltz, V. Kusk ja H. Lüberg. Järgnevad A. Karneol (Frut. Estica), Kr. Joost (Rotalia) ja J. Kuldkepp (Revelia). Laua ääres lepingule alla kirjutamas E. Saare (Wäinla).

E. Korporatsioonide Liit tähistab 60. aastapäeva

Märtsikuul tähistab eesti suurim akadeemilise pere koondis, Eesti Korporatsioonide Liit, kõikidel mandritel oma 60. aasta juubelit. Stockholmis toimub see laupäeval 15 märtsil Eesti Majas.

Eesti akadeemilised üliõpilas-organisatsioonid, olles tekkinud ammu enne Eesti iseseisvust, etendasid väga tähtsat osa Eesti ühiskondlikus arengus, kuna neis vormiti ja kujundati meie esimese põlve haritlaskonna vaimne pale. Nad mängisid ka olulist osa Eesti Vabariigi sümbools ja iseseisva Eesti edukas riiklikus ülesehitu-stöös.

Esimene maailmasõja alguseks oli eesti üliõpilaskond nii kodumaal kui võõrsil organiseerunud suures enamuses korporatsioonidesse ja seltsidesse. 1915. a. oli toimunud sõjahädaohu üsna lähedala Eesti pii-ridele ja nende tumedate tulevikku väljapaadete taustal tuli tulelaeg-ne eesti ühiskond tihedamalt kokku liita, et eelseisvate raskete aegade puhul kindlat rahvuslikku rinnet luua ja hoida. Selles vaimus kirjutati 28. märtsil 1915 aastal Tartus tol ajal tegutsenud 5. eesti kor-poratsioon: korp! Vironia, korp! Fr. Estica, korp! Sakala, korp! Ugala ja korp! Rotalia poolt Eesti Kor-poratsioonide Liidu (EKL) leping.

Need viis korporatsiooni olid kõik tugeva sisemise struktuuriga,

kasvatades oma noori kindla dist-ipliini abil üngimusteta isamaa teenimisele ja austamisele. EKL-i asutamine oli tolleaegses radi-kaalselt häälestatud ühiskonnas julge ja väga oluline sündmus rahvuslikult häälestatud ja mõte-va eesti haritlaskonna ühisründe organiseerimisel, süvendades ja andes kindlust, iseteadvust ja kõi-gutamatut usku oma rahva eluõbu säilitamisel ja arendamisel. EKL-i ideellised põhilused, traditsioonid ja rahvuslik vaim on 60. aasta kestel selgesti näidanud oma pü-sivust ja jõudu. Neile põhjaneb Eesti Korporatsioonide Liidu tu-lemusriikas tegevus minevikus ja nüüd.

Vabadussõja alguses otsustas EKL in corpore astuda Vabadus-sõtta, kandes seal raskeid ve-rohvõrde. Riiklikult iseseisvusega algas EKL-i tõusperiood. Sisemi-se tegevuses valitses kõrgepinge ja töö toimus vanade traditsioonide radades pideva arengu tähe all, eriti rõhutades ja nõudes koostööd laiale rahvahuikadega Eesti üli-õpilases huvides. Vastavalt aja nõuetele täiendati tegevuskavu, viidi läbi muudatusi kodukordades nii Liidus kui korporatsioonides. Uus põlv eesti üliõpilasi, alg- ja keskhariduse saanud Vabas Esti-st, liitusid liikmesorganisatsioonidega, tuues juurde uusi koge-musi ja vaimseid väärtusi.

1930 aastal asutatud Eesti Korporatsioonide Viilistaskogude Liit (EKVL). Liikmeskorporat-sioonide arv tõusis E. Vabariigi ajal kaheksale. Eesti iseseisvuse kahtestamisel oli EKL-i ja EKVL-i liikmete arv kokku 2791. Kor-poratsioonidel olid oma konvendi majad Tartus ja konvendi korterid Tallinnas. Suurematel korporat-sioonidel olid sõlmitud sõprusle-pingud Soome üliõpilasorganisat-sioonidega, paljudel ka Läti ja Leedu üliõpilaskorporatsioonide-ga.

Kommunistlik võim suutis meil võtta kõik, ainult Eesti Korporat-sioonide Liidu vaimu ei suutnud võim murda. Liiga tihedad olid omavahelised sidemed, liiga tugev ühtekuuluvuse tunne, kaljukindel alus, mille peal meie seisime.

Seepärast oli nagu iseenesest mõistetav, et paguluses, niipea kui üksikud korporatsioonid olid end seotnud reorganiseerida, loodi ka riigialaalsed EKL-i koondised erimaades, esimesena 13. veebr. 1945. a. Stockholmis.

Olukord eksiilis on senini ette-kirjutatud, et EKL koondab ühi-seks koguks nii üliõpilased kui vi-listlased. EKL-i 60-ndal juube-liaastal kuulub Liitu 12 liikmes-organisatsiooni: Korp! Vironia asutatud 26. nov. 1900, korp! Fraternitas Estica 9. mail 1907, korp! Sakala 14. nov. 1909, korp! Ugala 30. okt. 1913, korp! Rotalia 10. nov. 1913, korp! Fraternitas Livensis 28. jaan. 1918, korp! Leola 16. okt. 1920, korp! Revelia 3. dets. 1920, korp! Tehnola 23. okt. 1921, korp! Väinla 6. dets. 1924, korp! Frater-nitas Tartuens 27. märtsil 1929 ja korp! Fraternitas Ucuensis 3. okt. 1943, kokku 2434 liikmeaga.

Paguluses on kujunenud nagu enesest mõistetavaks, et vaba maailma ülikoolides õppivad eesti noored enamuses organiseerivad EKL-i konvendid riidadesse, jää-des sel teel seoses eestlusega kogu eluajaks. EKL-i sihid ja eesmärgid maapaos on endised: kasvatada oma noori eesti vaimus, meeles ja keeles, hoida rahvuslik-ke traditsioone ja pärimusi, säili-tada eesti kodu ja aidata kaasa võitluses kodumaa vabastamise eest. Milliseid raskusi ka tulevik endaga kaasa tooks, saab EKL oma põhialuste kohaselt oma jõudu rakendada ainuüksi oma rahva teenimisele. Eesti korporatsiooni-del on tähta oluline koht eestluse tulevikku kujundamisel. Vivat, crescat, floreat EKL, in aeternam!

LEO KARUPÄÄ

Teatri õppering

Peale vahesega on Stockholmis Eesti Teatri õppering lavastaja Agnes Lepp-Kaasiku juhatusel jäl-le jatkanud oma tegevust ja noored näitlejad tutvuvad innuga prob-leemidega, mis tekivad lavakun-stis. Peale lavapraktika on õpe-ringi töökavas ette nähtud ka loenguid üldises ja eesti teatrija-luses, mida peab teatri dramaturg Arvo Mägi. Osavõtt õpperingi tegevusest on elav.

gooriase jagamine: need, kes kuuluvad rootsi kodanikele määratud asutuste kompetentsi ja need, kes seatakse võrdeks mitterootsi kodanikega. Kas siln ei ole kälgus väike "apardheidi" iduke?

ELA

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet

Peatoimetaja Juhon Kookla

Vastutav väljaandja

(ansv. utg.)

Arvi Moor

Toimetus ja talitus:

EESTI MAJAS Stockholmis:

Wallingatan 32, 1 tr.

Postiaadress: Box 667

101 29 Stockholm 1

Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilistuna Jüri Aus

Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,

631 02 Eskilistuna, tel. 016/14 77 72

Tellimispöstrigo nr. 15 67 70-0

Kuulutustarvete postigo 60 59 00-0

Eesti Päevaleht Forlags AB,

Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 187:—

Termin (4 kuud) kr. 68:—

Kuu kr. 18:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT

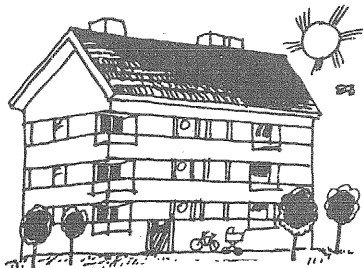
FORLAGS AB

Trükkija: Eskilistuna-Kuriers

Tryckeri AB Eskilistuna 1975

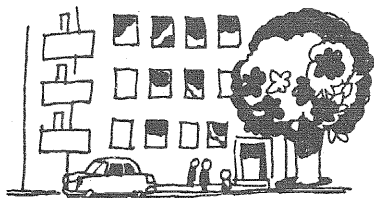
Korteri-uudiseid

BOSTADSSTYRELSEN INFORMEERIB TÄHTSAMATEST UUDISTEST

KUI OLED KOLINUD UUE ÜURI- VÕI BOSTADSRÄTTSHUSI

võib sulle kasuks tulla täiesti uus laenu-
süsteem riiklike intressitoetustega, mis
alandavad korterimaksumusi, nii et üür
on madalam kui see muidu oleks olnud.

KUI ELAD ÜURI- VÕI BOSTADSRÄTT- HUSIS EHIT. 1965-74

Kui maja on ehitatud riigilaenudega
1965-74, on hea teada, et ka need majad
võivad saada intressitoetusi, mis ma-
daldavad elamismaksumust.

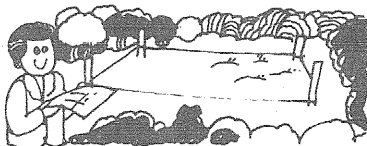

KUI SUL ON LAEN LÄNBOSTADSNÄMNDIST OMALE VÄIKEMAJALE

Kui sul on pariteedilaen või intressi-
laen, oled saanud või saad bostadssty-
relsenist isikliku teate.

Sul pole vaja teha midagi, ainult oo-
data teadaannet juunis, mil saad teada
kuidas uued määrused kehtivad sinu
laenu kohta ja kui palju sa pead
maksma.

Kui sul varem oli võimalus valida
pariteedilaenu, kuid võtsid selle asemel
riikliku korterilaenu tavaliste tingi-
mustega, saad nüüd võimaluse taotleda
intressitoetust. Bostadsstyrelsen saa-
dab sulle kirja ja soovivaalduse blan-
keti.

KUI TAHAD LAENATA ET EHITADA OMA VÄIKEMAJA

1. Võta kontakt oma kommuunikonto-
riga ja selgita kuhu sa soovid ehitada.
Tahad sa riiklikku laenu, et tohi krunt
olla liiga kallis ega müüdnud näit. ehi-
tustetevõtte poolt pärast 1. novembrist
1974.

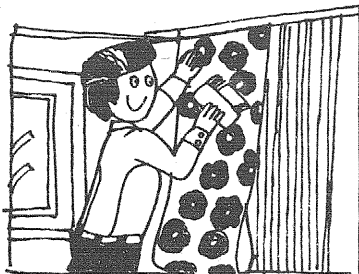
2. Tee kindlaks uued laenutingimused.
Sind aitab kommuunikontor. Sulle võib
kasuks tulla ka nn. garanteeritud
intress, mis on tavalisest intressist
tunduvalt madalam. Ülemist laenu-
väärtust uute laenude pealt on tõstetud
90 prots. 95-le arvestades pandiväär-
tust. Seetõttu väheneb sissemaks sula-
rahas.

KUI EHITAD TALVEL

võid saada talvetoetust kui sa ehitad
riiklike laenudega.

KUI EHITAD ÜMBER OMA VÄIKEMAJA

Kui tahad teostada oma majas üm-
berehitust riigilaenuga, võib sulle sa-
muti tulla kasuks uus intressitoetusega
laenusüsteem.

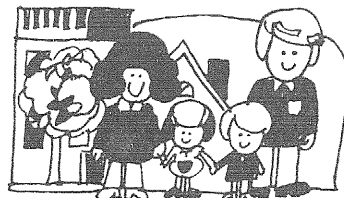

KUI OLED ÜÜRILINE SAAD ROHKEM ÕIGUSI:

- mõjuvõimu selle üle kui palju ja
mida tuleb teha kui omanik teostab
parandusi ja ümberehitusi. See keh-
tib kuni edaspidiseni ainult kolmes
suurlinna piirkonnas: Stockholm,
Göteborg ja Malmö.
- suuremaid võimalusi nõuda omani-
kult parandusi.
- võimalust näit. värvida ilma luba
küsimata.
- suuremat kaitset põhjendamata üü-
ritõstmiste vastu ja õiguse kolida
mistahes ajal aastas 3-kuuse etteüt-
lemisega.

ROHKEM ISIKUID KORTE- RITES JA VÄIKEMAJADES SAAVAD KORTERITOETUST UUDIS 1:

Sa võid teenida rohkem kui enne ja ikka
omada õigust saada toetust üüriks või
elamismaksumuseks.

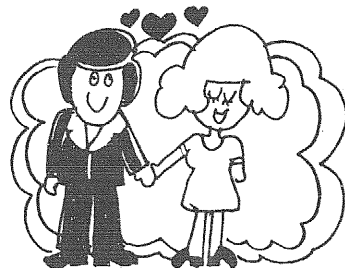

NÄIDE:

Juss ja Mari 2 lapsega, sissetulek 40.000
kr. Üür 3 toa ja köögi eest 750 kr kuus.
Korteritoetus 255 kr/kuus.

UUDIS 2:

Naine ja mees, kes pole abielus, kuid
elavad koos abielule sarnanevates
tingimustes ühise majapidamisega,
võivad nüüd saada toetust samadel
alustel kui abielulised, ka siis kui neil
pole lapsi. Üks neist peab aga olema üle
20 aasta. Toetust ei anta kui või möle-
mad samas majapidamises saavad
rahvapensioni.

NÄIDE:

Indrek ja Kaarin elavad koos, ühine
sissetulek 25.000 kr. Üür 2 toa ja köögi
eest 650 kr kuus. Korteritoetus 150 kr/
kuus.

TAHAD TEADA ROHKEM KORTERITOETUSEST annab sulle broshüüri

KOMMUN KONTORET

või korteriamet.
Sääl on olemas ka
sooviavalduse
blanketid.

Bostads-
tilläg

1975

Tallinna lipkonna noored Göteborgis, nende juhid ja sõbrad alustasid uue aasta tegevust traditsioonilise koorumiga, mis toimus Kristiine kirikus. Pildil siirduvad lipkonna noored kirikusse. (Foto A. Oja-800).

Mis toimus tshehhidega Kremlis invasiooni ajal

Tšehhoslovakkiaist on salaja välja toodud äsja surnud tšehhi parlamenti esimehe Josef Smrkovsky mälestused. Neis on esimest korda kirjeldatud tõetruult, mis juhtus Tšehhoslovakkia juhtivate poliitikutega augustis 1968. Sündmused Prahas on üldiselt teada, huvitavam on aga, mis toimus kulisside taga, Tšehhoslovakkia poliitilises tsentrumis, samuti Moskvas kuhu tšehhi juhtkond viidi.

Josef Smrkovsky jutustab:

20. augustil toimus parteiprestidumi koosolek. Kellelgi polnud mingit aimu sellest, mis pidi tulema. Seda saime me teada alles telefonikõnega, mis teatas, et Varssavi-pakti sõjaväed olid tunginud üle piiri, ilma mingi teadaandeta, hoiatuse või ultimatumita. Presiidium otsustas raadio teel teatada rahvale, et neil pole selles osa ja et nad protesteerivad invasiooni vastu. Raadioteade aga katkestati, sest seditsemise Hoffmanni osutus ära andjaks ja tegutses omaenda valitsuse otsuse vastaselt. Lõpuks õnnestus raadioteade siiski jätkata. Viinis kuulis seda ja kahe tunni jooksul teadis invasioonist kogu maailm. See ilmus ka parteiajalehes, kuigi sedagi püüdi saboteerida.

Kella viie paiku hommikul tungisid soomusautodega kohale sõjaväed ja pistolkulipildijadega varustatud langevarjurid partimajja. Enne seda oli seadud maja ette nõukogude tank, mille kahurid olid majale suunatud (kommunistliku partei majale! hüüatab Smrkovsky). Nooruslikkudest meeleavaldajatest maja ees surmati üks nooruk nõukogude relvade tulega. Smrkovsky telefoneras Nõukogude saadikule, et protsessid, aga venelane lõi ta aparadi kuulipildujaga tükkideks. Sõjamehed kiskusid katki kõik juhtmed – kaasaarvatud ka telefonihüüdnud Moskva!

Hommikul tuli kõrgem nõukogude sõjaväelane ja arreteeris tähtsamad tšehhi parteijuhid, neid ahvardati viia parteijuhid, ette. Kaks tundi olid nad äärmiselt tugeva valve all, isegi tualetti ei lubatud kasutada. Siis viidi parteijuhid soomusautodesse ja nendega lennuplanel. Lennuk lendas Lääne-Poolasse, kus asus Varssavi pakti invasiooni peastaap, viidi nad

minigisse politseilagrissse ja kolm tundi hiljem uuesti lennukitega Karpaadi-Ukrainasse. Seal tuli oodata õhtupoolikuni, keegi ei teadnud midagi. Siis tuli sõnum: Dubcek peab sõitma Moskvasse, kus pidi juua ootama president Svoboda. Hiljem otsustati ümber ja kõik parteipresiidiumi liikmed viidi Moskvasse partei keskkomitee majja – maha arvatud Frantioek Kriegel, kes oli viidud kuhugi mujale. Mehed viidi koosoleku ruumi – ja seal seisid Brezhnev, Kossogin ja Podgorny. Nad isegi tervitasid tšehhi parteikaasliisi käitpidi. Brezhnev alustas:

Midagi koledat olevat juhtunud. Nad olevat sunnitud meie sõjalist ahi andma. Brezhnevi järgi oli alanud meie partei 14. kongress (me kuulsime seda esimest korda!), meie pidime minema kodu, kongressi lõpetama ja ajama "kommunistlikku poliitikat".

Smrkovsky vastas: "Meie pole nähtavasti enam vangid vaid tšehhi riigi esindajad. Meie ajame loomulikult kommunistlikku poliitikat, kuid ainult niisugust, mis vastab meie rahva tahtele ja meie sündamustele."

Kossogin oli väga kibestunud vastuse üle, sõnavõtt muutus teravaks. Brezhnev koguni sinatas Smrkovskyt, kes vihastas ja ütles: "Teie olete hävitatud saja-aastase sõpruse meie rahvaste vahel üheainsa ööga. Ajalugu otsustab lõpuks, kel on õigus ja kel mitte."

Läbirääkimised ei viinud kuhugi. Tšehhid asetati pisut vabamates oludes ühte naabervillasse, kus meil oli võimalus end pesta.

Uus kohtumine toimus Kremlis, kuhu oli koodatud kõik tähtsamad Tšehhoslovakkia poliitikud, ka president Svoboda. Dubcek sai südametähti, kuid võitis siiski läbirääkimistest osa.

Venelased esitasid "kokkuleppe" teksti. Selle järgi olid Varssavi-pakti väed tulnud Tšehhoslovakkiasse, et takistada "kontrarevolutsiooni" ja anda tšehhidele "rahvusvahelisel vennalikkul abi" ja et väeasid pidi jääma pidevalt maale.

Kõik, ka "moskvatruud" tšehhid, olid "kokkuleppe" vastu ja esitasid vastutetpaneku, mis aga

oli vastuvõetav venelastele. Dubcek oli vaimnõu minestanud ja lõõnud endale haava laubaile kukkudes pesukauksi. Pikapeale olid venelased nõus sellega, et väeasid on maal ainult ajutiselt. Kui tšehhid kinnitasid, et nad alla ei kirjuta, ütles Ponomarev, kes juhtis hiljem nõupidamisi venelaste poolt, rahulikult: "Kui te tana alla ei kirjutate, siis teete seda nädala pärast, või kahe nädala pärast või kuu aja pärast."

Lõpläbirääkimistel esitas Brezhnev järele rea süüdistusi ja nõupidamised olid suid katkenud. Svoboda segas end vahele, öeldes et sõnadel neis tingimustes polevat nagunii mõtet. Lõpuks kirjutati dokumentide alla. Selle teistest punkti pidid jääma saladuseks – on aga ometi avalikuks saanud.

Frantioek Kriegel, keda kogu aeg oli hoitud teistest lahus, keeldus alla kirjutamast, kuigi Svoboda teda koguni soimais. Kui teised poliitikud hakkasid Prahasse tagasi sõitma, tahtsid venelased Kriegeli Moskvasse jätta. Kuid teised keeldusid ilma Kriegeli ta sõltmast.

Enne ärasõitu kutsusid venelased tšehhi kohtuma teiste Varssavi-pakti riigijuhidega, "et koos juua klaas šampanjerit!" kuid tšehhid keeldusid, öeldes: "Meie ei taha neid nägigi, veel vähem siis koos juua". Nõu juhid olid Ulbricht, Gomulka, Kadar ja Zhivkov.

Nõukogude Liidu tänapäeva poliitika arusaamad esinevad väga selgesti eelneva puhul. Nende meelest on neil õigus viia vägisi maalt välja vormilistelt suveräänse riigi juhte, kasutada sundvahendeid oma tahte pealesurumiseks, likvideerida vastumeesed riigijuhid (Kriegel). Peale selle esineb tüüpiline kommunistlik taktika fassaadid hoidmises: kõik peavad ametlikult operatsioonidega (mis väljast ette kirjutatud!) nõus olema ja seda kinnitama oma allkirjaga.

Kui pole väliseid takistusi (näiteks USA sõjalist potentsiaali), siis võidakse seda meetodit rakendada ka väljapool N. Liidu satelliite. Ka neutraalsete maade suhtes (EPL/AI)

Refleksioone

KEELEL ON ISELOOMUVIGA ei saa sellest nii kergesti lahti. See käib ka Austraalia peaministri kohta, kes eelastele on muutunud kurikuulsaks ühelt poolt Balti riikide anastusele tunnustuse andmisega, teiselt poolt äkilises meele muutuses rahvakooalekul oma eestianna söimamisega "natsiliku". See viimane oli natuke palju tõrakerakonna – peaministri, sest inimlikult kultuur ja viisakus ei ole mingi klassikism. Whillam on advokaat ja õigusteadlane ja loobiks seega olevat saanud vajaliku ihvi tööliste nimel esimeseks. Nähtavasti tuleb aga tal tuu-gevasti puudu sisemisest kultu-rist, nagu ilmes Canberra äsja Austraalia parlamendis, kus ta nii raskelt haavas omaenda erakonda kuuluvat parlamendi esimeest James Cope'i, et see silmapilkselt oma ametist tagasi astus. "Sa ku-radi idioot!", ütles peaminister parlamendi esimehele (kelle kolleeg Rootsis uue põhiseaduse peaaegu aste ees kuningast), kui see nõudis, et sisserrannumiste, kes tema vastu häbematu oli plee-nimil, vabandaks – peaminister oli viimase poolt.

Pärast seda vahejuhtumit, on Whillami riigimehelik "uurus" ja valitsematu suuvärk juba rahvus-vaheiselt tuntud. Alati üks trööst ka meile.

ÕIGE NIMI ÕIGEL MEHEL on vene teadeganeeturi APN korrespondendi Olev Punase Stockholmis. Niiteldi sümbolise, sest vanasõna ütlev, et nimi ei riku meest. Aga käesoleval juhul on mees kui ka ta nimi punane.

Kuna sellist meestel on Moska käsk reageerida artiklitele ja sõnavõtte, mis kritiseerivad N. Liitu, siis ruttas Olev Punane Svenska Dagbladetis olemas rootsi metsanduseksperdi Erik

Halli artiklit vene metsaprobleemidest, leides, et andmed ei vasta tõele n.n. majapidamistarbeks mahavõetava metsa osas. Nagu selgub Erik Halli vastusest samas lehes, on Olev Punane sekkord ol-nud liiga käbe. Hall nimelt teatab lühidalt, et eestlasest vene propa-gandist võiks asju kontrollida Nõukogude oma erialajakirjan-dusest, lugedes üles kaks ajakirja, kust ta oma andmed on võtnud ja kus andmeteandjaks ei ole keegi muu kui rahvakontrolli komitee inspektor.

Erik Hall küsib, kas Punane loeb N. Liidu metsajakirju pidevalt (nagu tema). Ja miks peaks rootsi ajakirjandus käsitleda ainult vene ilusaid ametlikke andmeid, kui teada on, et ka seal, nagu siin Rootsis ja mujalgi, ka raskused ja probleemid on olemas?

Punane punastab?

PUNANE AJALEHT "RAHVA HÄÄL" Tallinnas tööb erinurga-na ära "leegitsevate aastate kronni-kat". Need leegitsevad aastad on möödunud Teine maailmasõda. 21. veebruaril kirjutati selles rubrii-gis:

"1. septembril 1939 tungis üle 50 hitlerliku Saksamaa valdikudivi, tuhanded tankid ja lennukid Poola territooriumile. Saksa impeerium alustas sõjakäiku maailmavalitsemise nimel. Kuulutanud 3. septembril Saksamaale sõja, ei võtnud Inglismaa ja Prantsusmaa ette sõ-jalisi aksioone Poola kaitsmiseks, kuigi neid sidusid Poolaga viitv-tamatu abi andmise kohustused. Vaatamata Poola patriootide va-stupanule tabas Poolat tsina peagi kaotus".

Etteheited läände on muidugi põhjendatud. Et aga asjast piili saada, peame lugema "Bonniers Lexikon" veergudest täiendavat ajalugu, mis puudutab "Rahva Hääl" peremehe N. Liidu enda rolli sealjuures:

"Poola kokkuvõetamine muutus täielikuks vene vägede sissirama-ga 17. septembril üle Poola idapii-ri. Maa jagamist kinnitati 28. sep-tembril Vene-Saksa lepinguga, mille salajases lisaprotokollis toimus muudatus 23. augustil sõ-mitud kokkuleppele selles osas, et Läädu viidi üle vene hupirikon-da. Kuna demarkatsiooniliin Poolas nihkus sakslaste kasuks. Piirkond idapool Narevi jõge liideti N. Li-duga. N. Liit teostas oma ekspansioonipoliitika: septembris ja ok-toobris sunniti Balti riigid "vas-tastamiseks abianhimise lepingute" sõlmimisele, millega venelased said selles sõjalisel baasid ja mil-le-ga need maad läksid vene kontrolli alla. Samasugune nõudmine Soome vastu lõkati tagasi, mis 30. no-vembri põhjustas Talvesõja puh-kemise..."

Jah, Rahva Häälle on õigus. Ing-lismaa ja Prantsusmaa ei teinud Poolas midagi ära. Seda rohkem on N. Liit. Mitte ainult Poolas vaid ka Baltikumis...

Aktuse-kõneleja järsk surm

SAN FRANCISCO (VES) – Põ-hja-Kalifornia eestlaste E.V. aast-päeva aktusel San Mateos kõne-lenud Eesti Organisatsioonide Liit Lääneranniku peasekretär Arnold Rehmets varises pärast aktust toimumud koosviibimise eel kokku rasmatunähtusel esitatud mater-jali pakkimisel ja suri enne ambu-lantsi saabumist. A. Rehmets oli 70-aastane.

Eduard Krusten, filatelist ja margiäri pidaja New Yorgis, tähistas 80.a. sünnipäeva. Ta on kir-janike Pedro ja Erni Krusteni vend. Saksamaalt rändas ta välja Argentinasse, kust a. 1960 tuli USA-esse.

Oswald Mitt, arhitekt New Yor-gis, tähistas oma 60.a. sünnipäeva.

SIIT JA SEALT

Albert Nigol valiti Kitcheneri Eesti Seltsi uueks esimeheks Kanadas. Juhatuse kuuluvad A. Kaidre, K. Jaason, A. Vohre, H. Allismaa, T. Ruutpõld ja J. Jõgi.

Osavõtjaid Põllumeeste kogude peakoosolekust Göteborgis. (Foto Kopler)

Eesti Vabaduspäeva Uurimus

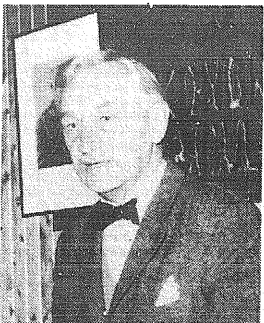
aktus Halmstadis

HALMSTAD (EPL) — Halmstadis Eesti Selts korraldas Vabaduspäeva aktuse 22. veebruaril ABF suures saalis, mis oli maitselt päevakohaselt dekoreeritud. Vaatamata eestlaskonnas liikuvale grippilainele oli kokku tulnud rohkesti kaasmaalasi, nende seas Vabadussõja rindemehed Franz Murat (94-aastane mereväe kapten, kes muide on kaasa teinud tsäari armee ka ajaloo tuntud Tšushima lahingu jaapanlaste vastu), vet. dr. Arthur Herodes, Aleksei Jöekäär, Priidik Kelemit ja Mihkel Kilgija. Vabadussõja veteranide saali saabusid kinnitati nendele rinda neidude poolt rahvusvärvide ja rooside, rahvas tüüsis austuseks püsiti, lauldes Eesti Lippu. Halmstadis eestlaste poolt üles tervitust vabadussõja võitjatele Juhani Tui, kes oli ka aktuse avajaks.

Juhani Tui ütles, et noored peavad kujunema nende töö jaoks, kes võitsid kätte iseseisvuse. Ta andis ülevaate noore Eesti vabariigi saavutustest.

Aktusekõne pidas Ruut Paglant

Halmstadis ES kauaaegne esimees vet. dr. Arthur Herodes

Ervin Vannas, üks noortest, esitas juulisel Süstiste ja Kalju Lepiku luulet.

Nüüd võitis Ruut Paglant Alingasist sõna aktusekõneks. Ta käsitles olukorda kodumaa okupatsioonis, punaarmee sõjalisi ettevalmistusi, raamatulaastat ning naisteaastat. Kõnelejal oli muide üksikasjalikke andmeid vene raketi baaside asukohtade üle Eesti saartel.

End. Vilsandi linnuriigi algkooli juhataja Linda Vanaaus kandis ette sõnapoimiku eestlaste põlvkondust — eesti talust, Gary ja Rose Nee esitasid ema ja poja kahekõne. Poiss küsis emalt: "Miks ma olen eestlane, olen ju sündinud Rootsis?" Ema vastab: "Ega pääsulinud pole varblane ja eesti poiss rootslane". Rose Nee esitas veel klaverilapa Beethoveni loomingu. Nüüd esines Linda Vanaaus poolt juhitud noortekoor, mille koosseisus laulis ka soome noori.

Halmstadis Eesti Seltsi kauaaegne esimees vet. dr. Arthur Herodes ütles lõppsoona. Mälestati langenuid ja lauldi isamaa hünni (Epl/P).

USA-admirali vene romanss

WASHINGTON — Ühendriikide ajalehed toovad pikki artikleid Teise maailmasõja ajal arenenud armastusfääri kohta Ühendriikide admiral Jackson Tate'i ja vene näitlejanna Zoja Fedorova vahel.

Jackson töötas sõja ajal mereväe ohvitserina Moskvas Ühendriikide saatkonnas ning afääri tulemusena sündis vene näitlejanna Vittoria Victoria, kes on praegu 28-aastane. Jackson Tate on nüüd 77-aastane ja elab pensionärina Miamis. Tütar kavatseb oma isa vaatama tulla ja taotleb nõukogude võimude käest väljasõiduvilast. Afääri tulemusena vabastati Jackson Tate sõjaväes ning vene võimud palgutasid Zoja Fedorova vanglasse, kust ta hiljem vabanes.

Kunstireisiks 10.000 krooni

Kunstnike Riigigorganisationsioon (KRO) jagas kunstnikele stipendiume. Kokku said need 157 kunstnikku, kelle stipendiumid kõiguvad 5000–15.000 krooni vahel. Teiste hulgas sai 10.000 krooni suuruse reisistipendiumi Mart Oor, eesti kunstnik Stockholmis, kes on lõpetanud Kunstiakadeemia kunstikooli.

LONDON (VES) — Londoni teaduslik ajakiri "Nature" nr. 252 (20. det. 1974) toob kokkuvõtte vähirahga uuringuse tulemustest Toomas Troosti j.t. poolt Bethesda, Md. National Cancer Institut'is. See käsitleb Herpes viiruse levimist ja ravi ning selle ühendust vähirahgaiguse levikuga.

Uurimus on ühiselt teostatud 1973–74 a. Toomas Troosti ja doktorite Costa, Yee ja Rabsoni poolt. Toomas on omaaegne Eesti ümismisrekordide omanik, kes praegu õpib edasi Washingtonis doktorikraadi saamiseks mikrobioloogia alal.

Lootusetu

SYDNEY — Üks austraalia firma, kus valmistatakse autokumme ning kus töötab üle kahe tuhande töölise-ametniku, hakkas kaks kuud tagasi oma teenistujale korraldada töökäimise puhul välja jagama kasukaid, televiisoreid ning teemantsõrmuseid.

Enne "kingituste perioodi" kaotas firma nädala jooksul keskmiselt kuus sada tööpäeva. Kuid ka kingitud pole suurt põõret firma teenistujate töötehtikasse toonud. Puudumised töölt on ainult 10 prots. võrra vähenenud. Nähtavasti on lootusetu ajamärkide vastu võeldela.

Toimetaja

SYDNEY (EPL) — Eesti nädalaleht "Meie Kodu" Austraalias sai uue toimetajaks Peep Remma, kes asus vahetult vakankestes jäänud kohale. Ajalehe peaja ja vastutav toimetaja on nooremajalve ajaga tegelane Tiilo Kroll.

Peep Remma on tuntud kui tšellomängija. Kodumaa oli ta Tapa linnasekretär ja hiljem Järva maavalitsuse sekretär. Austraaliasse saabus ta Saksamaalt, kus ta oli IRO heaoluosakonna abijuhatajaks Gunzenhauseni.

Imperialist

NEW YORK (VES) — Suure levikuga "Daily News" New Yorgis kirjutas 6. jaanuari ühes juhtkirjas:

"34 rahvuse Freedom House Fond miljoni või enam "allstatud inimsega" on poliitiliselt tasemel ja kultuuriliselt kraadilt võrdel tasemel maa enamusgrupiga.

Järeldus: N. Liit on suurim imperialistlik riik tänapäeval.

37,5-miljoniline vähemusrühvuste grupp, kaasa arvatud valgevenelased, eestlased, leedulased, tatarlased ja ukrainlased ei oma märkimisväärset osa nii riigis kui ka komparteis.

Pärnu tulevikuplaan

"Estoprojekt" peaarhitekt H. Sepp andis Tallinnas ilmuvale venekeelsele ajalehele "Sovetskaia Estonia" jutujärgsele Pärnu linna ja Pärnu kumordi väljaehitamiseks käesoleva sjandi lõpu kestel. Peaarhitekt "generaallpilaani" kohaselt muutub Pärnu väline nägu aastaks 2000 tunduvalt, kusjuures planeerimisel arvestatakse sellega, et aastal 2000 oleks Pärnu ennekõike puhkajate-linn. Senised sanatooriumid suudavad mitmesugust ravi anda kuni 1500 inimesele. Uute puhkekodude ja raviasutuste ehitamist kuni 1500 inimesele. Uute puhkekodude ja raviasutuste ehitamisega taheatakse seda vähemalt poole võrra suurendada, kusjuures tervismuuda kasutamine võimaldatakse vähemalt 3000-le inimesele.

Uued raviasutused ehitatakse praegusel Pärnu rannalt kuni Pärnu jõeni. Kõik väikesemad ja suuremad tööstusettevõtted Pärnu jõe vasakult kaldalt viiakse sajandi lõpuks üle jõe, niinimet. "Olejo" linnaossa, kusjuures ehitustest vabanenud maa-alad muudetakse Pärnust kuni Sindiini rohelisteks

haljasaaladeks, kuhu rajatakse puhkeparke, mängumurusiid jne. Ka näeb "generaallpilaan" ette individuaal-ehituste rajooni praeguse Raeküla kohal ja Pärnu jõe vasakpoolsel kaldal kuni Sindi linna. Raeküla kohal ja Pärnu jõe vasakpoolsel kaldal kuni Sindi linna. Raekülasse rajatakse ka uus laiarõppmelise raudtee jaama-hoone, mille lähikonnast moodub Tallinna-Riia vaheline magist-raamantaate. Uue raudteega ehitamine Raeküla piirkonnas on praegu käigus ja see valmivad lähematel aastatel. Suurt tähelepanu pühendatakse ka Valgeranna väljaehitamisele, kuhu rajatakse mängumurusiid ja laagrialsid. Praegune Pärnu linna keskus leidvat uue asukoha, kuid kuhu, seda ajaleht ei märgi.

Nagu kümmeaasta kestel selgunud, on kujunenud Pärnu ennekõike Nõukogude Liidu teistest vabariikidest tulevate puhkajate peatubpaigaks. Selles sunnas jätkataks ka tuleviku-Pärnu väljarendamist, kusjuures hooajaliste puhkajate hulka tahetakse tuntuvalt suurendada. (KE)

"Vahe on siiski suur"

HAMBURG (VE) — Lääne-Saksa sotsialistlik kirjanik Günter Grass süüdistab avaliku kirja avaldamise ajakirjas Die Zeit (11. okt.) Aleksander Solzhenitsin ja Andrei Sinjavskit ühenduses ekilivene ajakirjaga "Kontinent", mis antakse välja ühe Springer-erkontsarni kuuluva kirjastuse poolt.

Grass ütles mh., et tema ei mõistvat, kuidas "Kontinenti" kaastöölised võivad toetada lääne demokraatiat, nii ohtlikku võimukonsentratsiooni. Springerkontsarni ajalehed võitsivad informatsiooni, poliitilisi teistimõtlejaid mõistetakse hukka jne. Seepärast soovib ta, et Solzhenitsin ja Sinjavskit võtaksid revideerimisele oma koostöö Springerkontsarniga, teeksid seda sama austust äratava julgusega, nagu nad toimisid N. Liidu riigivõimu vastu.

Frankfurt Allgemeine Zeitung avaldas 14. okt. Andrei Sinjavski vastuse Günter Grassile ja vastust olevat oodata ka Solzhenitsinilt.

Kas teie usute, küsis Sinjavskit, et me oleme valmis tantsima lga pilli järele? Sõna "Springkontsarn" tundub teie suus sama oelana kui "Titoklikk" või fashist de

Gaulle". millega meid hirmutati lapsepõlvest saadik. Ma pean siiski kinnitama, et see kontsarn, mida taunite oma kirjas, ei ole maha lasknud õhtki kirjanikku ega saanud sunnitiõllaarjuse.

Teie võrdlete Springerkontsarni tegevust kirjatustevõusega tänapäeva Venemaal. See on häbi-väärne! Teie osutate ajakirjanduse poleemikale. Aga meie osutame laipade mäele, kus leidub ka kirjanikke. Kas teie ei tea, et kõik kirjastused ja ajakirjad tänasel Venemaal kuuluvad keskkomitee propaganda ja agitatsiooni osakonna kontrolli alla ja et vaba kirjanik on samastatav kurjategija või hullumeisega.

Kui teid oleks mõistetud seitsmeks aastaks vangilaagrisse sellepärast, et julgustite minu kaitses välja astuda, siis oleksite paremini mõistnud lääne ja ida olukorra vahet.

Teie tunnete muret sellepärast, et mõjustatakse poliitilisi finantsiliste vahenditega. Meid, kes oleme läbi elanud laagriolukorra, saab vaevata ära osta või hirmutada rahaga. Laske meid tegeleda raamatute, kirjanudusliku tegevusega ja kirjanikena finatskontsarni asemel.

Maratoni-naised

Veel kümmeaasta tagasi tundus selline asi uskumatu. Sel ajal peeti isegi 1500 meetrit naisele liiga pikaks distantsiks. Nüüd on vaated suuresti muutunud ja naisjooksjate võistlemine 42 km ja 195 m pikkusel võistlusmaal pole enam mingi ime. On hakatud korraldama koguni erivõistlusi maratoni-jooksus naistele. Esimene selline toimus Waldnielis Saksamaal 16. septembril 1967. aastal.

Andmed naispõlvlaste osavõttust maratoniist ulatavad aga enam kui 50 aastat tagasi. Näiteks 1918. aastal oli keegi Marie-Luise Ledru pakkunud meesvõistlajatele õige tugevat konkurentsi. Ta lõpetas paljudest meestest eespool 38-dana. Kui kiiresti Ledru distantsi läbis, on kahjuks teadmata, sest kohtunikud jätsid ta aja võtmata. Samasugune saatust tabas veel teisi narmasoo esindajaid, kes julgeld sel raskel alal meestega oma võimeldproovida.

Pöörse sellisesse suhtumisse tuli alles 1960-datel aastatel. 27. juulil 1964 saavutas Mildred Sampson Uus-Meremaal 3:19.33, mida peetakse esimeseks ametlikuks ajaks.

Sampson hakkas jooksma kuulsat treeneri Lydiardi õhutusel. Algul n.ö. tasa ja targu, siirdudes aegamööda üha pikematele maadele. Tervisejooksjast sai seega maratoni-võistleja.

Sampsoni tippaeg püsis ligemale kolm aastat, kuni selle purustas kanadalanna Maureen Wilson ajaga 3:15.22.8. Ent rohkem kui aeg pani kõigi päid vangutama Wilsoni vanus — ta oli ainult 13-aastane.

Praegu ei mahu aga kummagi ajad enam isegi maailma 30 parema naismaratonijooksja edetabelisse. Wilsoni saavutus pole koguni enam taevaliste tippegi. Aasta tagasi läbis 10-aastane Mary Boitano USA esimestel naiste maratoni-meistrivõistlustel distantsi ajaga 3:01.15,0, millega oli üldjärjestuses neljas! Võisteldi kolmes klassis: 9–13-aastased, kuni 40-aastased ja vanemad.

Jooksu tegi kaasa ka Mary 50-aastane ema, kes saabus finiši oma tütrest enam kui kaks tundi hiljem.

Ajaga 5:11.32,0 oli ta oma rühmas kuues.

Maailma tippmärk 2:43.55,0 kuulub 26-aastasele ameeriklannale Jackie Hansenile, saavutatud eemisel aastal Kalifornias. Teisel kohal edetabelis on 19-aastane prantslanna Chantal Langlace ajaga 2:46.18,0.

Ka naisjooksjad Eestis on proovinud oma võimeld maratoni. Näiteks kattsit 1971. aastal Niina Liim 42,195 km ajaga 3:39.33,0, millega oli Eesti selle hooaja edetabelis meeste hulgas 21. kohal.

Koeratoit, vodka ja üha langev dollar

NEW YORK (VES) – Dollari kursi pidev langemine ja inflatsioon USA-s peegelduvad ka mitmesugustes ajakirjanduse teadetes. Siin alljärgnevat mõningaid iseloomustavaid näiteid.

Koduloomade toidu läbimüük on kasvanud inflatsiooni tagajärjel 19 prots., selgub vastavast statistika. Föderaalne ja osariikide toitusametite seletusel koduloomade, s.o. koerte ja kasside toitu on hakanud selle odavuse tõttu tarvitama paljud inimesed. Näit. New Yorgi vastava asutuse töölaja Eugenia Simmons on avastanud, et paljud pensionil inimesed tarvitavad odavat koera- ja kassitoitu, kuna üürhindade tõus nõuab juba pensionist kuni kakskolmandikku. Süüdi on ka vastava toidu firmad, kes eriti tv-s teevad koerte ja kasside toitu ahvatlevaks. Mööd. aastal need firmad kulutasid reklaamiks 100 milj. dollarit. Tervis- hoiuametnikud on kinnitanud, et koduloomade toidu tarvitamiseks inimeste poolt on teinud reklaami.

Sokolov oli kirjutanud, et nn. Milk-Bone Biscuits võivad asendada väga hästi Ry-Krispi, kui ainult veidi soola lisada. Ja et koerte hiffstegi-muna, purgitoit olevat inimeselegi oivaline. Koerte purgitoit olevat igal juhul parem, kui viilest kohast hangitud vilets hamburger. Muide, paljudes koeratoitudes on eri kemikaal, mis hoiab tagasi koerte pulmalusi.

Vodkaajumine on Ameerikas esikohal, kinnitavad vastavad kokkuvõtted. Vodka tarvitamine on tõusnud viimase 15 a. jooksul 320 prots., mis tõenäoliselt on suurel määral ka dipidest uustulnukate teene. Senine populaarsus jook oli bourbon. Vodka levinis põhjusel tema odavus, teiseks suur kokteilide segamise võimalus. Kõige enam joovat ameeriklased "screwdriverit" (apelsinimahla), siis vodka-martini, Bloody Mary't (tomatimahla) ja viimase ajal ka "bullshit'i" (külma puljongiga).

Puhkepalgale jäädes ei ole ameeriklastel enam palju mõtet välismaale elama asuda, kuna dollari kurss on suurel määral langenud. Ajakiri "Time" ütles, et Itaalias on kohutavalt süvenenud inflatsioon ja keegi ei tea, mis toob homme päev. Roomas elamine on praegu umbes 15 prots. kallim kui Washingtonis. Ka Hispaania elu läheb iga päevaga kallimaks, pealagi võib seal poliitiline kliima peatselt drastiliselt muutuda. "Unustage ära Prantsusmaa," ütles ajakirja lakooniliselt. Elu ameeriklastele ei ole seal enam kaugeitki see mis enne. Ajakirja soovitat otsida odavalt elamis-kohti Ameerikas. Kõige odavam olevat eli USA sisemaa väikelinnades, kus rahvaarv 2500 ja 5000 vahel. Umbes samas stiilis eli, näiteks Hartford, Conn. maksab 1100 doll. rohkem.

Pilgud ajaloo kulisside tahta Kadaka mälestusis

Laiemale eesti üldsusele Kaul Kadaka tuntud avaliku elu tege- lase mälestusraamat on meie viimaseksse memuaarikirjanduse hulgas kahtlemata üks tähelepan- davamaid teoseid. Selle üle ei ole ka palju midagi räägitud. Peale ilmselt loomupärase ande on autori omaaegse Eesti Vabariigi Propa- ganda Tallituse abijuhatajana küllaldaselt vilumust sündmuste, olukordade ja inimeste huvitavaks käsitluseks. Teos on igal juhul tervemisti hui ja lõbuga loetav hoolimata sellest, kas lugeja esita- tuga ka sisuliselt nõustub või mitte.

Mainitud eriarvamisteks on võimalusi rikkalikult, seda peami- selt muidugi E.V. Propaganda Tal- litust puudutava käsitluse puhul, aga arvatavasti ka Soome sõja- väes teenitud ning sellele järgne- nud pagulasaja käsitluse kohta Rootsis. Võimalik, et mõningaid eriarvamusi põhjustab ka raamatut väga mitmes suhtes erakordselt huvitav lõppepüüdnud "Mustade maal", milles kirjeldatakse autori tähelepanekuid oma üla 20 aasta- lte tegevusest Lõuna-Aafrikas.

Selliste võimalike eriarvamuste põhjuseks on asjaolu, et peale vii- maksmainitud peatüki sisalduvad kõik teised käsitlused poliitilisi seisukohtavõtte. Ühtlasi on kõik eelmained peatükid teistest märksa pikemad – vastavalt, 21, 43, 22 ja 41 lk. Ülejäänute pikkuses on 2–10 lk. välja arvatud N. Lõdu esimese okupatsiooni ja suvesõja kirjeldus, mis on 19 lk.

Nisugune lehekülgede arvustus ei anna siiski mitte õiget pilti ko- nesolevate mälestuste raskus- punktist, see asub kahtlemata iseseisvusaastal, mis haarab ai- nult ühe kolmandiku teose völm- nist. See olemis käsitlusviisi oliu- sil muutumisele peale iseseisvuse hävinemist, mil me kolmandiku teose völm- nist. See olemis käsitlusviisi oliu- sil muutumisele peale iseseisvuse hävinemist, mil me kolmandiku teose völm- nist.

Kauaaegse koolehena on au- tor nii oma haridustele kui ka te- gevusele õpetajana pühendanud palju tähelepanu ning mitmed meelde jäävad leheküljed. Nii üks kui teine kujunesid vaheldusrik- kaiks. Alates Padise mõisa "an- tvärdide" lastele korraldatud eel- koolist üle vallakooli ja Paldiski venekooli kooli jõudis autor õp- pida veel Tallinna Kaubandus- ja Reaalkoolides enne kui ta sama linna Õpetajate Seminaris oma keskkaristuste lõpule jõudis. Järgnes õppimine Tartu ülikooli õigusteaduskonnas, mille vahel ja paralleelselt algas elukutseline tegevus alul asetatija õpetajana Valga maakonnas, siis Üdriku nõrgamõistustike laste koolis ning seejärel Tartu raskeltkasvatava- tate poiste koolis. Sellest ametist siirdumine Propaganda Tallituse ja Haridusministeeriumi teeni- stusse kuni lõpuks muististavad maailmapoliitilised sündmused tema paikasid Lõuna Aafrikasse, kooli abijuhatajana tegutses kuni pensionile minekuni.

See nüg erakordselt vaheldus- rikas elutee kujuneb veelgi mit- mekõlgemaks kui lisada, et autor N. Lõdu esimese okupatsiooni ajal tegutses alul lühemat aega Koha- liku tööstuse rahvakomissariaadis osakonnajuhatajana ja hiljem kahe kompekttoostuse juris konsuldina ning saksa okupatsiooni ajal veelgi kiiremalt vahetuvall ametkohtadel Eesti Omavalitsuse Haridus- ja Kohtuinspektooriurides ning koh- tus Lõpuks vandeadvokaadi abina tegutsedes tuli tal arreteerimisest pääsemiseks kilres korras koda- maal lahkuks.

Kõigil neil ametkohtadel ja te- gevusalaadel osutus K.A. Kadak silmapaistvalt edukaks. Impli-

seeritud selguvad ka selle edukuse peamised põhjused: töökuus, hea pealehakkamine, julgus ja kilre kohanemisvõime uutisse ülesan- netesse ja olukordadesse. Need omadused ilmnivad juba varakult, nii et ta hoolimata oma suhtelisest noorusest iseseisvuse esimestel aastatel spontaanselt tekkinud üleriklikkus koolinoorsoo liikumi- ses juhtivale kohale kerkis. Selle liikumise kohta, mis riigivõimu poolt õige vähe ettenägelikult peatselt õpetajate kontrolli alla seati ja seeläbi ära lüüdati, leiamegi kõnesolevaist mälestustist vääruslikku ja mujalt kättesaa- matu informatsiooni. Selgub, et vasakpoolses kohustusõis kahtlus- tatud noorsooliikumise suur ena- mus oli selgelt rahvuslik ja et äge enamik kihtustõõ hoopis aset leidis tulevaste rahvakooliõpetajate õp- peasutuses, millele aga riigivõimu poolt mingid takistusi ette ei sea- tud.

K.A. Kadaka mälestusis leidub muudki sellist informatsiooni, mil- lest varem midagi teada pole ol- nud. Näiteks on ta enenend 20–30 pealtkuulaja hulgas, kes olid tun- nistajaks Eesti iseseisvuse mani- festi ettelugemisele Tallinna ra- koha trepilt 23. veebruaril pärast lõunal. Seni oli teada vastavast sündmusest sel päeval ainult Pär- nus, kus see muidugi toimus hoopis pidulikumat ning võrdematult suurema rahvahulga osavõtul.

Nagu juba tähendatud, on autori iseseisvusa ja käsitlus silmapaist- valt kompremeeritud ja seda eriti siis kui taotuseks on selgitada oma vaadete filosoofilisi aluseid. See ühendus võib tal esineda ka sel- liseid lauseid kui näiteks on see ku- beidakse maailmavaate kuune- mise kohta järgmist: "Elata aeg ja ümbrus, prevaleerivad so- siaalsed ja poliitilised olud ja mee- livilutavad suursündmused, eriti ka kodu ja kool ning trükisõn- na loetavaga kaasaskäiv meelislik indoktrinatsioon püüdisvad in- melleltekki keedukattas munda aega, enne kui hakkavad paistma kogehituse kontuurid."

Sedavõrd kompaktsed mõtte- kõike esineb Kadakal siiski ainult üksikuid, kuigi ka vähem siisu- tate ühemiste puhul tulemus vahel osutub valeldavaks. Mida näiteks tuleks öelda järgmise poliitilise si- suga konstateerimise kohta: "Valkivat aega on verevane libe- raalne opositsioon pöödnud ise- loomustada diktatuurina, mida see kindlasti ei olnud. Kõigi perioodi oli autoritaarse korra sümegid, ei ole minu tähelepanekuid mõda vähemakti kahtlust, et kehtima hakanud uus põhiseadus viimaks riigile tasakaalustatud demok- raatlikku korra juurde tagasi... (lk 88). Tohiks olla päris ilme, et suurem enamus lugejad on au- toriga ühel arvamisel selles, mis suunas poliitiline elu uue põhisea- duse alusel oleks kulgenud, aga kuidas tuleks sel juhul iseloomus- tada vaikiva aja seda perioodi, mis eelnes uue põhiseaduse kehtima hakkamisele? Ja kas ei sisalda lause juba isendast vasturääki- vust just samal põhjusel?

Teinekord tundub ka, et autor on ilmaasjata kasutanud kaunis lop- sakaid väljendusi, mis käsitluse väärtust ajaloo allikana vähenda- vad. Nii öeldakse ühes kohas, et "Valkiva aja valitsuse poliitiline opositsioon oli tohtnud rahulolema- tuse pliskuid poliitiliselt ebaõne- stunu desperatsusega, aga selle tulemused olid nigelad." Nii võib ju muidugi kirjutada aga selle va- stus paistab kõnelevat tõsias, et valitus jätkuvalt viivitas poliitilise elu vahaks andmisega. Väga nigel ei saanud siis opositsioon olla ja mitmed märgid osutavad selle- le, et enne 12. märtsi pööret valiti- senud olukord võinuks kergesti tagasi tulla.

Välja arvatud need ja mõned teised samat laadi küsimused, mis esitatakse Propaganda Tallituse peatüki lugemisel, leidub seal aga ka palju huvitavat ja väärtuslikku informatsiooni. Üheks neil on näiteks autori kõnelus Mihkel

Martnaga 1926. a. kus viimane rõ- hutab stabiilsena valitsusvõimu tarvidust. Informatsioon on seda huvitavam, et teatavasti kukkus Riigikogu esimene ettepanek põ- hiseaduse parandamiseks rahva- häältsusel läbi peamiselt sõtsiaa- listide vastuhäälletamis tõttu.

Kõige üllatavamaks allakirju- tanule oli etiski teade, mis öieti oleks pidanud ammu teada olema, et peale poole tosinna suuruse kan- seleipersonali Propaganda Talli- use ametkond ainult kümnest tege- lastest koosnes. Arvestades milliste aktsioonidega see väike kogu ik- kagi hakkama sai, ei ole muud võimalust kui et see asutus tegi ja rääkis seda, mida rahva suur enamus sellelt ootus. Eriti tõenäo- ne paistab see oletus muidugi Va- badussõjajalaste põhiseaduse ette- paneku rahvahäälletuse tulemusel valguisel.

Igati strillipärastelt on Propa- ganda Tallituse tegevuse kirjeldus hõitud läbinisti positiivses vaimus. Kriitiliste märkuste puudus see ühenduses nimeliselt mainitud isi- kute kohta enam muidugi teatava tähenduse mainimata jäänud ni- medele, mida siinkohal viiks liiga pikale analüüsierima hakata. Sa- mal põhjusel tuleb paratamatult loobuda õige mitme teise küllaltki huvitava küsimuse kommenteer- rimisest. Nii peab jääma ka aiu- keseks märkuseks teose kõige pi- kema peatüki kohta, mis käsitleb vabatahtlikuna Soome sõjaväes teenitud aega, et selle oolulsemad osad on varem ilmunud "soome- poiste" aastaraamatuis "Põhjala lähistel". Väljavoittele sealt on aga sappa lülitatud hulk üksikasju, milledest varem midagi pole kuuldagi olnud.

Ühele kirjeldusele tuleks kõigest hoolimata siiski veidi lühidalt tähe- lepanu juhtida, selleks on pagula- saja alul Stockholmis Eesti Koo- stõõ Keskkuse ja Eesti Demokraat- liku klubi vahel toimunud läbirää- kimised ühise poliitilise keskuse loomiseks. Ouline osa neist läbi- rääkimistest peeti A. Rei, J. Sik- kari ja K. Kadaka vahel. Ja kuna kaks esimest, nii palju kui on tea- da, sellest kirjallike märkmeid ei ole järei jätunud, osutub kõnesole- vaks mälestusraamatut esinev aruame aimkuseks.

Selle kirjelduse puhul tuleks mainida, et see sündmused ei anna täht pilti, nii näiteks ei leia me kuskil mainitavat, et nende läbi- rääkimiste tulemusena tekkis Eesti Rahvusnõukogu. Ja kuigi öeldakse, et üks osa EKK liikme- konnast uue organisatsiooniga ei ühinenud, jääb vähem informeerit- tud lugejale siiski selgusetuks, et ohiiselt toimus seejuures märg, mida anglo-saksa maades ka poli- tiilises ühenduses nimetatakse "musical chairs". Teatavasti har- rastati seda seltskondlikku mängu, mille eestikeelne nimi kahjuks on ununenud, nii autori kui käesoleva arvutuse kirjutaja nooruspäevil ka Eestis. Kahjuks ei luba ruum siin selgitama hakata kuidas see mäng käis.

Asja käsitletud viisi tõttu küsu- muste esitamisel, nii siin kui ka mitmel pool iseseisvusa ja kirjel- duse juures, kuulub K.A. Kadaka mälestusraamat nende mitte eriti sageli esinevate hulka, mida võib lugeda kahel viisil. Ühel pool on see lõbuga loetav silmapaistvalt eduka mehe elukäigu kirjeldus, kel on olnud "hea käsi" nii inimeste kui loomadega. Teisel pool pakub see kaasaegse sündmustega rohkem tutvunule aga ka huvita- vat ja tihti alimulades informati- sooni. Kokkuvõttes tuleks öelda, et autoril on täielik õigus, kui ta oma raamat lühikeses saatesõnas ar- vamisest avaldab, et selle kirjutaa- tala jätmise olnuks puudujäägiks pealetulevale põlvemale.

REVALD USTALU

Johannes Pärdisaak, mühtitöö eettvõtte Harry Must & Co kaaso- mannikke Lähewoodis, tähistas oma 60-aad sünnipäeva. Juubilar on agaralt rakendunud skautisuses.

Uute õpilaste registreerimine

Lapsed, kes saavad hiljemalt 31. det. 1975 seitsme aastaseks, on koolikohustuslikud ka tulevad re- gistreerida kooli, et alata õppetööd 1975-aasta sügis-poolastal.

Lapsed, kes saavad tänavau kuue aastaseks, võivad alata koolis, ku- mul pärast arstlikku läbivaatust ja koolikõpsuse katsel leitakse olevat sobivad. Nimetatud 6-aastased tu- levad registreerida hiljemalt 11. märtsiks kell 9.00–11.00 koolis Svartmangatan 20–22 või tel. 08/10 64 26.

STOCKHOLMI
EESTI ALGKOOI

Nixoni-meis

WASHINGTON – Arvestades Watergate'i skandaalilooa, võiks arvata, et endise president Nixoni endine bürojuhataja Ehrlichman tulevikus enam kunagi ei soovi kuulda oma häält heilitidelt.

Kuid otse vastupidi. John Ehr- lichman teenib oma igapärvast leiba poliitilise kommentaatori- na Mutual Radio juures ning räägib igal hommikul sisse heilindista- jasse oma poliitilisi kommentaare ja vaatlusi, mis siis pärastlõunat eestriks lähevad. Mutual radio juhtkond ei ole kindel, kas Ehr- lichman oma tööd saab jätkata ka siis, kui ta hakkab aega istuma vanglas.

Karl Andrus (Kaul) Kadak.

Kaul Kadak viibis ka Soomes, olles lähedane JR-200 rügemendi- lemale kol. Kuusela. Pildil diviisilema kindral Pajari võtab ho- buse seljas (valge) a. 1943 vastu eesti pataljoni paraadi.

Göteborgi Kunstmuuseumi ja sisserännuameti ühiskorraldusel toimusid muuseumi suures hallis sisserändajate kultuuripäevad. Pildil Göteborgi Eesti Maaoskond esinemas rahvariides. (Foto Kopler)

Onu Sam suleb rahakoti Abistatud nüüd vaenlased

Ameerika Ühendriikides on pidevalt kasvanud opositsioon suurte summade väljajagamisele välisabi näol. Ameeriklased on pärast Teist maailmasõda 30 aasta jooksul heidekältselt jaganud oma suuri rikkusi teistele riikidele, kui nüüd on hakatud taipama, et suur osa nendest summadest on pillutud tulude ning paljud eilsed abisaajad on täna Ühendriikidele selja pööranud. Kogusummas on ameeriklased pärast Teist maailmasõda jaganud 140-le riigile 197 miljardit dollarit. Nüüd on Ameerika Ühendriikides nii valitsuse kui ka maksumaksjate ridades tekkinud tugev liikumine välisabi summade tunduvaks kärpimiseks. nende mõtete eestvõttejad toonitavad, et ameeriklased on andnud liiga palju raha valede eesmärkide taotlemiseks ning on kulutatud summasid arvestades saanud liiga väikese vastutuse. Kuid välisabi summade vähendamise kampaania taga ei ole mitte ainult pettumus summade valeks otstarbekes rakendamise pärast, vaid ka paljud teised tegurid.

Esmajoones mainitakse, et energiakriisi ja üha suureneva inflatsiooni tõttu ei ole ameeriklased enam sellises positsioonis, et nad võivad endile lubada suurte majanduslike toetuste jagamist arenevatele riikidele. Kui varemadel aegadel Ühendriikides tekkisid suured toiduainete tagavarad, siis nüüd on toiduainete tootmisvõime vähenenud ning tekkinud ülejääkide realiseerimiseks on Ühendriikidel maailmaturgudel head väljaveetavad. Washingtonis on tekkinud ka teatud kibestumine Araabia riikide suhtes, kes kõrgete õlihindade tagajärjel kuhjavad kokku suuri varandusi, millest nad midagi ei taha anda vaestele riikidele.

Ameeriklased küsivad õigustatult, miks peavad nad kogu maailma aidama, kui abistamist ei toeta riikidest Araabia riigid.

Abi jagamise pidurdamiseks on tekkinud ka poliitilisi põhjusi, kuna paljud abivajavad riigid viidavad, et Washington jagab abistamissummasid ainult oma poliitilistele eesmärkidele saavutamiseks. See väide on teataval määral põhjendatud, kuna Washingtonis suhtutakse umbusklikult nendes riikidesse, kes võivad mõned aastad tagasi tänuulikut vastu Ühendriikide abistava käe, kuid nüüd on pööranud ameeriklastele külmalt selja. Poliitilised momentid abistamissummade jagamisel on püüdnud korraldada kerkimise Ühendriikide sisepoliitilisel forumil, kuna Kongress "liberaalid" süüdistavad pidevalt valitsust, et see jagab toetussummasid diktatuurriikidele, kus valitsused terroriseerivad oma kodanikke.

Nende seisukohtade tulemusena on juba Ühendriikide välisabi summasid tunduvalt kärbitud. Tagasihoidlikkude arvustuste kohaselt ulatuvad teistele riikidele antud toetused nüüd summale, mis on 27 protsenti vähem kaks aastat tagasi väljajagatud välisabist, mil teiste riikide abistamise programm tõusis oma haripunktile. Ühendriikide abi on ulatunud kõikidesse maailmanurkadesse ning suunatud üle maade ja mere. Nii on suuri summasid saanud sellised sõjaaegsed liitlased nagu Inglismaa, Prantsusmaa ja N. Liit, kuid ka endised vaenlased Saksamaa ja Jaapan ning paljud "neutraalsed" riigid, eesotsas Indiaga ja äärelaodud Aafrika riikidega.

Välisabi programm tõusis oma haripunktile ajal, mil Ühendriikide majandusel olid otsustavad jõud. Tõukohi oli külluses, elustandardid tõusis pidevalt, hinnad püsivad stabiilselt ühel tasemel ning väliskaubandus oli suure kasumitega aktiivne. See kõik ei kehti enam tänapäeval. Kuna riigi eelarve löpeb suure puudujäägiga ja majanduslikud tagasilöögid eksisteerivad kogu 1975. aasta jooksul, siis on loomulik, et Kongress kätkeb välisabi nii palju kui see võimalik koostub.

Paljusid Ühendriikide välisabi kriitikuid häirib eriti see asjaolu, et õilprodutseerivad Araabia riigid, kes teenivad kõige rohkem praeguse maailma majanduskriisi arvel, teevad väga vähe arengumaade abistamist.

1974. aastal andis USA Liitlasele Lühend Rahvaste Organisatsioonile Palestiina põgenike abistamiseks 25 miljoni dollari, kuna rikas Saudi Araabia tegi oma kuku lahti ainult 650.000 dollari ulatuses.

Tundub, et ameeriklased unustavad siinjuures fakti, et Saudi Araabia ei abista Palestiina põgenikke suuremas skaalas puht poliitilistel põhjustel.

Ühendriigid on ilmselt haavunud, et nad on maailmale väga palju andnud, kuid nad ei ole saanud vastutasuks sõprust ega moraalset tuge Liitunud Rahvaste Organisatsioonist. Nii näiteks olid Ühendriigid kategooriliselt vastu Palestiina Vabastamise Organisatsiooni juhi Liitunud Rahvaste Organisatsiooni üldkoosolekule toomisele, kuid ameeriklased hääletati maha 104:1! Samuti ei andestata Washingtonis Euroopa riikidele kes said pärast Teist maailmasõda ameeriklastelt oma tööstuste ülesehitamiseks tohutut abi, kuid keelasid ameeriklastele 1973. aastal toimunud Kesk-Ida sõja ajal Iisraele varustuse saatmiseks oma lennukite kasutamise.

Välisabi andmisel mängib suurt osa ka Ühendriikide Kongressi uus liikmeskond, mis on paljude ekspertide arvates tunduvalt radikaalsem ja pahempoolsem kui eelmine koosseis. On arvata, et Kongress tekitab erilise vastuseisuse järele andmisel riikidele, keda mõningates ringkondades peetakse diktatuurirežiimideks. Sila rubriiki kuulub pahempoolsete elementide arvates ka Lõuna-Vietnam, ehkki sealne president Thieu on rahva poolt valitud.

Alates Teise maailmasõja lõpust saadik on Ühendriikide välisabi programmi alused teinud läbi suuri muudatusi. Marshalli plaani alusel anti pärast sõda majanduslikku abi sõjas kannatanud riikidele ja aidati neid oma tööstust ja

Huvi Balti konverentsi vastu suur

Balti Instituudi kolmas rahvusvaheline teaduslik konverents k.a. 13-16. juunil Stockholmis Håsselby lossis, on arutanud suurt huvi balti-aineliste uurijate hulgas. Seni on registreeritud üle 80 ettekande, neist paljud meile aktuaalsetel ja elulistel teemadel.

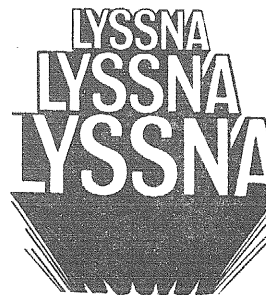
Esindatud on järgmised 15 maad: USA, Kanada, Inglismaa, Prantsusmaa, Saksamaa, Austria, Šveits, Jaapan, Austraalia, Poola, Ungari, Rootsi, Norra, Taani ja Soome. Viimane osavõtt registreerimise tähtaeg on 15. märts. Aadress: Baltiska Institutet, Box 16273, 162 25 Stockholm 16.

Pärast konverentsi pidulikke avamist korraldab Stockholm linn 13. juuni pealelõunal raekoja konverentsi delegaatide ja külaliste auks vastuvõtu. Pärast seda toimuvad ekskursioonid vastavalt osavõtjate huvialadele Rikgårdeni, Stockholm linna ülikooli j.t. kultuurimälestistele tutvumiseks. Avamispäeva õhtul on väliskülalistele Stockholmis eesti, läti ja leedu organisatsioonide külalisteks. Järgneva kolme päeva jooksul toimuvad ettekanne ja muud üritused Põhjala kultuurikeskuses Håsselby lossis, kuhu ka enamik väliskülalisi majutatakse. Konverentsi töö toimub seekord neljas sektsioonis: keeleteadus, kirjandus ja kunstid, ajalugu, ühiskonnateadused.

Konverents toimub haridusministeeriumi, Stockholm linna ja välisministeeriumi juurde kuuluva Rootsi Instituudi toetusel. Haridusministeerium on määranud konverentsi kulude osaliseks katteks kr. 25.000.-.

majandust üles ehitada. Külma sõja perioodil 1960-1990-nendate aastate vahel, abistati tohutute summadega - Kreekat, Lõuna-Koreat ja Türgit, ei päästet neid ühvardava kommunistliku küülast. Samadel kaalutustel on Washingtonist voolanud ka suuri summasid Indoneesiasse.

Eeltoodust nähtub, et kui Onu Sam sulgeb kategooriliselt oma rahakoti, siis on tal selleks ka kaalul põhjust. (VE)

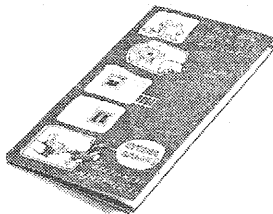
Måste du öka ljudet för att kunna lyssna bekvämt till vad man säger i radio, TV eller telefon. Därför att du medvetet eller omedvetet har besvär med hörseln?

Du är inte ensam. Var nionde svensk i vuxen ålder har besvär av nedsatt hörsel.

Det finns hjälp. Nedsatt hörsel kan i de flesta fall förbättras med tekniska hjälpmedel. Tex för radio, TV och telefon.

Du kan få dessa hjälpmedel kostnadsfritt - oberoende av personlig ekonomi. Hjälpmedlen förmedlas av hörcentraller och audiologiska avdelningar vid våra sjukhus.

Det kommer mer information.

Med nästa teleräkning kommer en trycksak som innehåller några fakta om dessa tekniska hjälpmedel samt en förteckning över sjukhus dit du kan vända dig.

Informationen pågår under vägen. Den utarbetas och förmedlas av handikappinstitutet i samarbete med televerket och Sveriges Radio.

HANDIKAPP- INSTITUTET

Telefon 08/87 01 70
Postadress: Fack, 161 25 Bromma

Anne ja Taisto Maantidil sündis Stockholmis poeg.

George Parve valiti Toronto õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi esimeheks peakoosolekul, kus esimeheks valiti Üle Viimase, abiesimeheks August Nõmm ja Viktor Kaldro ning juhatusliikmeteks Heino Viiding ja Max Lilleberg.

Juhan Maiste, metsateadlane Baltimore, USA-s, kodumaal Tihemetsa metsakooli õppejõud ja hiljem Tartu maal Saare metsakonna abimees, tähistas oma 75-aastast sünnipäeva.

GES peakoosolek Kolm uut auliiget

GÖTEBORG (EPL) – Göteborgi Eesti Selts pidas oma korralise aasta peakoosoleku 23 veebruaril Seltsi ruumes Göteborgi Eesti Majas.

Koosolekut juhatas Heino Riimar ja protokolilis Valentin Kolk. Koosolek alustati väikese leinaseisakuga aasta jooksul surma läbi läinud liikmete üle. Need olid Artur Kurvits, Karl Merivee, Viktor Krull ja Ellen Mei. Seltsi tegevus aruandes oli üles loetud muu hulgas töhus kaasaatamine E.V. aastapäeva aktuse korraldamisel. E.V. president Pätsi 100 aastase sünnipäeva mälestus aktuse korraldamisel ja algatunud aktsiooni "30 aastat vägivalla eest võrslit" Martin Pommeri nimelise fondist on jagatud preemiaid selleks valitud tolmukonna ettepanekul Göteborgi Eesti Algkoolile 1000 krooni, laulgrupp "Lemmikud" jaid 800 krooni.

Laste suvekodu "Valgeranna" on tegevuses peetud 2 kuud ja sääl on suvepuhkust nautinud sellel aastal 49 last.

Seltsi majandus aruanne oli tasakaalus kr. 34 939:15 ja bilans 137 077:19 kr. Seltsi juures tegut-

sevad huviringid olid esitanud kõik omad majandus aruanded. Valgeranna- aruanne tasakaalus kr. 53 088:15. Bridzhiring – 2 653:65. Näitering – 26 788:77. Naisring – 10 948:10.

Seltsi juhatuse 1975 aastaks valiti Evald Lilleste, Elmar Albast, Hartvig Engso, Helmut Laanemets, Matti Karisaar, Mart Nõmm ja Edvard Aasa. Juhatuse liikmete asemikeks valiti Oskar Kopler, Arnold Ojari, Jüri Lillemaa.

Majandust reviteerima valiti Henn Jõgis, Juhan Henning ja Avo Kiiver, asemikeks Helmar Suu ja Karl Mälv.

Pikaajalise töhuse töö ja kaasabi tanutäheks Seltsi 166 juures nimetatud peakoosolek Seltsi auliikmeiks Jüri Hanseni Hartvig Engso ja Evald Lilleste.

Eelisevsa aasta töökavas märgiti muu hulgas: Võimaldada Eesti aetl suvel viibida Valgerannal. Jätkata kultuurilist tegevust.

Võimaldada isetegevust huvialaringidel. Koosolek lõppes vaba sõnavõetuga kus selgus, et liikmel on suur huvi seltsi tegevuse üle ja neil on palju ideesid selleks. Vaja ainult neid rakendada. (K)

R.E. Esinduse uus juhtkond jagas ameteid

Rootsi Eestlaste Esinduse VI esinduskogu hiljutisel istungjärgul valitud uus juhatuse jagas oma esimesel töökooolekul ametid ja ülesanded. Teatavasti valiti esimeheks esinduskogu poolt otseselt Olaf Muruk. Juhatuse valis abiesimeheks Priidu Puki, Richard Norvelli ja Annus Estrat (viimane ühtlasi majanduskomisjoni esimees), laekuriks Herbert Iire ja sekretäreks Ahti Pae ning Teet Veertee.

REE delegatsiooni ülemajalme Eesti Kesknõukogu juures täiendati esimehe Olaf Muruki nimetamisega selle liikmeks – see on muide esmakordne juhus Kesknõukogu ajaloos, kus ühe liikmesmaa esindaja valitakse asukohama keskusest. Senini on kõik maad oma esindajad valinud USA-s elunevate inimeste hulgas.

Kesknõukogu Euroopabüroo delegaatideks valiti Jüri Adila ja Agu Kriisa, täiendusega, et juhatuse vajadusel võib nimetada ka teisi delegaate. Esindajaks Balti koostöökomisjoni valiti Olaf Muruk, Ahti Pae ja Harald Nurk ning Idaeuroopa Pögenikekeskuse Olaf Muruk,

kelle asetäitjaks on Ilmar Toigre.

REE ajakirja "Rahvuslik Kontakt" toimetuse valiti tegevitimetajana Ahti Pae ning toimetusslikmetena Arvi Moor, Karl Laantee ja Osvald Viirsoo. Kolleegiumi liikmeteks valiti Jüri Adila, Ado Irvil ja Annus Estrat.

Arutati pikemalt tegevuskava, eelseisva töökooventsi ning ülemajalme Eesti Päevade rahvuskongressi küsimusi. Töökooventsi toimub 22.–23. märtsini, millega seoses toimub ka tänavuse kultuurahinna väljaandmise aktus. Auhinnati teatavasti Göteborgi mees- ja naiskoore.

Göteborgi PK koosolek

GÖTEBORG (EPL) – GÖTEBORG Põllumeeste Kogu pidas oma aastapeakoosoleku Göteborgi Eesti Majas Eesti Seltsi ruumes 22. veebruaril.

Koosoleku avas esimees Elmar Albast, kes tervitas rohkearvulisi koosolekust osavõtjaid, tuletades meelde, et praeguses olukorras kannatavad organisatsioonid sageli just selle all, et koosolekust osavõtt on hõre, seda rõõmustav on, et Göteborgi PK-le neid probleeme ei ole tekkinud. Esimees tuletas meelde, et on olnud kaasa kolmes suures ettevõttes – K. Pätsi mälestusaktuse korraldamisel, EPK viiendal kongressil "Koitjärv" (kus esitööd langesid Göteborgi PK-le) ja REE üldvalimistel (kus liikmeskond aktiivselt kaasa aitas). Peale selle teostusid igaaastased kokkulepped Võidupüha puhul "Koitjärv" ja sügisel lõikuspool.

Esimehe ettepanekul mälestati tegevusaastal, jaanuaris 1944 surma läbi läinud vana PK tegestat Gustav Tomanderit.

E. Albast andi lõpuks edasi EPK Rootsi esinduse esimehe tegevused koosolekule.

Koosoleku rakendamisel valitakse ühel häälel koosoleku juhatajaks majandusteadlane Martin Kõstner ja protokolliks Elmar Martin ning hääle lugejaks ja protokolli kinnitajaks Jüri Lillemaa ja Albert Uukareda.

Tegevus- ja kassaaruandest, ajakohta 1. jaan. – 31. dets. 1974, selgus, et tegevus on olnud töö-

rohke ja intensiivne. Göteborgi Põllumeeste Kogu oli algatja President Pätsi 100-aasta sünnipäeva mälestusaktuse korraldamisel, mida teostasid 30 Lääne-Rootsi ja Göteborgi org-i. Peale esimehe poolt mainitud tegevuste lähema refereerimise märgiti aruandes erilise tänuiga üritustel tegutsenud väsimatuid perenaisi – Salme Hein, Neomilla Murro, Leida Albast, Hilda Uukareda, Vilma Kriisa ja Liine Vest. Koosolek avaldas nendele üksmeelseid tänu.

Kassaaruand, kassa seisuga 31. dets. 1974. Kr. 2 634:50, tasakaalus Kr. 7 858:65. Revisjonikomisjon revideerides leidis asjaajamise eeskujuliku korras olevat.

Rahaliselt on toetatud – Põhjalatüred-Kalevipoeg lipkonda, Göteborgi Kultuurikomiteed, sihtasutusi "Koitjärv" raudkaarti ostmiseks, REE Göteborgi pilirkonna Valimistoimkonda ja EPK Kongressi korraldamist.

Aruandel kinnitas koosolek ühel häälel.

Liikmemaksuks 1975. a. määratud töötajale Kr. 8.– ja pensionäridele Kr. 5.– astaks.

Koosolek kinnitas tegevuskava 1975. a. peale, mis näeb ette igaaastaste traditsiooniliste ürituste korraldamist ja muudele üldrahvuslikele üritustele kaasa aitamist ning toetamist ja eelarve tasakaalus Kr. 5 100:–.

Koosolek avaldas juhatusel etänu teatud töhuse töö eest.

Juhatuse valiti ühel häälel tagasi Elmar Albast, Gunnar Hein, Elmar Martin, Edgar Söster ja Albert Uukareda ning revisjoni-

Göteborgi PK esimees Elmar Albast

komisjoni Tamara Põlder, Andrei Murro ja Paul Riine.

Poleetiste tunnisele üksmeelsele koosolekule järgnes vahetult omavahelise koostöövõime perenaisi Leida Albasti ja Hilda Uukareda poolt kaetud kohvilauas. (EPL)–in.)

Otto Tamm, lendurõhvitser, suusaportlane ja seltsitegelane Fresno, Californias, tähistas oma 60-ndat sünnipäeva.

Kirvega metsa laastama!

Svenska Dagbladetis ilmus Erik Halli sulest artikkel, kus muuhulgas puudutati ka nõukogude metsakasvatamise ja tarbimise probleeme. Artikliga pole rahul N. Lildu teadetöburoo APN-i Rootsi korrespondent (sümbolise nimega eestlane) Olev Punane. Ta vastab E. Hallile ajalehe osakonnas "Synvinkel" pealkirja all "Mingit puidupuudust N. Lildus!"

Vastamisel on kasutatud N. Lildu ametlikku statistikat. Alguks vaatleb korrespondent probleemi "kõrvalt", unustab aga oma osa ja algab üht kärbet: "Meie hoolitsemise metsa eest ka teisel viisil. ..."

Kuidas tegelikult lugu on metsa hoolitsemisega (N. Lildus käinud räägivad kohutavast võsastumise probleemist, puidu hankimine ehitustöödeks on väga raske, ühti otse võimatu) on siin ju üldiselt teada. Huvitav on lugeda, kuidas O. Punane kirjutab uhkusega: "Mitte ükski ruutmeetri metsa pole enam omandus. Keegi ei saa võtta kirvest ja mõnda puid 'Oma tarbeks' maha raiuda – selle eest karistatakse rahatrahviga."

Siis on tunduvalt realistlikum Erik Halli ülevaade, milles räägitakse "valitsusvõimude barjäärist, mis takistab ratsionaalset metsa kasutamist". E. Halli järgi ei kasutata üldse metsaaruamisel tekkivaid järeid ja istutamist esineb vähe. (EPL/AI)

Huumor

Stockholmi Karolinska haiglassee tuleb soomlane ja avaldab soovi saada ameeriklaseks.

– Kergesti korraldatav, ütlevad arst. Ainult et sel juhul tuleb üks kolmandik ajast eemaldada.

Soomlane nõustub ja pärast ruutlõpparaste proovide võtmist, röntgenit jms. teostatakse operatsioon. Mõni päev hiljem kui soomlane enam vähem on toibunud, paigutatakse ta arstide teadusliku kolleegiumi ette, kus pinevusega oodatakse kuivõrd hästi asi on õnnestunud, kas patsient nüüd kõneleb pesuehtsat Brooklyn'i või Texase murrakut jne. Ja kallid endine hõimuvend alustab:

– Nagu me siin Rootsis viibivad eesti pagulaspoliitilised alati olemine rõhutanud ...

Ja tohtrite meeleheitets samas stiilis edasi veel paar-kolm tundi.

Epiloo. Operatsiooni teostanud õnnetu kirurg sai mõni aeg hiljem Socialstyrelseni poolt terava märkuse, kuna toime pandud uurimuse näitas, et kirurg ümse lohakuse tõttu oli eemaldanud patsiendi ajast kaks kolmandikku.

Kohalik elu

BORAS

Peakooolek

Borasi Eesti Pensionäride ühingu korraline aasta peakooolek toimus 16. märtsil kl. 15 Moderata Samlingspartiet'i ruumes. Skoig. 21. Päevakorras koosoleku avamine ja rakendamine, 1974 tegevuse ja rahaline aruanne, 1975 liikmemaksu määramine, 1975 tegevuskava ja rahaline eelarve, valimised põhikirja järele, labiräkimised. Pärast peakooolekut kohvilaud. Kõik liikmed on koosolekule tere tulnud.

HALMSTAD

Peakooolek

Halmstadi Eesti Seltsi korraline aasta peakooolek peetakse kohvikus Tre Hjärtan teisel korrusel pühapäeval, 16. märtsil kl. 16 järgneva päevakorraga: Koosoleku rakendamine, 1974/75 aruanne, liikmemaksu määramine a. 1975/76, eelarve 1975/76, valimised põhikirja järele, koosolekuli üleskerkinud küsimused.

Kui määratud kellajaks 1/3 seltsi liikmete arvust kohale ei ole ilmunud, peetakse koosolek põhikirja alusel üks tund hiljem kokkulehtud liikmete arvule vaatamata. Pärast koosolekut osavõtnule kohv seltsi poolt. Juhatuse soovib ja loodab rohkearvulist osavõttu peakooolekust.

STOCKHOLM

Ettekannete õhtu

Reedel, 7. märtsil kl. 18 toimub Eesti Majas Kultuuri Koondise korraldusel Raamatuaasta esimese üritusena ettekannete õhtu "Kirjandusest, kunstist, muusikast".

Ettekannetega esinevad Helmi Eller, Harri Kiisk, Otto Paju. Oma loomingut esitavad Raimond Kolk, Kahju Lepik, Arvo Mägi, Karl Ristikivi. Muusikalisel osas esineb Alfred pisuke viiulil. Kõik kultuurisõbrad teretulnud.

STOCKHOLM

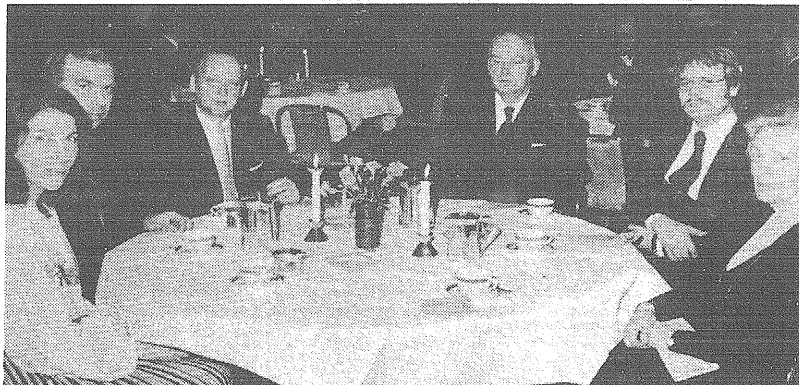
Vestikjärve peakooolek

Vabahoühing Vestikjärve peakooolek peetakse laupäeval, 15. märtsil kl. 13 Hägersteni Uppenbergi kiriku noorteruseni Bäckvägeni ja Vallfarsvägeni nurgal. Lähm T-jaan liinidel 18 ja 15 on Aspuuden.

Koosolekule arutlused toimu- vad kohvilauas.

Päevakorras: Koosoleku rakendamine, otsus koosoleku korrapärase kokkuletmisele – kohta, aruanded, juhatuse vastustused vahastamine, põhikirja par. 4 muutmise, otsus osatühed arvu tõstmise kohta, tegevuskava ja eelarve aastaks 1975, valimised ja kohal algatatud küsimused.

Kõik osanikud on oodatud ja teretulnud peakooolekule.

Sheraton-hotellis toimus Eesti Vabariigi aastapäeva aktuse järele Eesti Rahvusfondi vastuvõtt te-
gelastele ja väliskülalistele. Pildilolevas laudkomas vasakult pianist Maarja Duesberg, arhitekt Hando
Kask, dirigent Rein Tubin, ERF esimees Endel Krepp, üliõpilaskonna esindaja Jaan Ruusa ja rootsi
Teispäevaklubi esimees ning endine aktusekõneleja Anne-Marie Bratt. (EPL-foto Lepper)

Soome end. peaminister:

Sakslastele anti andmeid Eestist põgenejate kohta

Linkomies kaitseb niisil teo-
riat, et Soome niisil kisti sünd-
muste keerisesse, ilma et Soome
poliitikut selle vastu midagi teha
oleks saanud. Selle seisukoha vastu
on vilmasel ajal hakanud vaidlema
president Kekkonen, kes oma sõ-
bra Kustaa Vilksa kaudu on haka-
nud taga otsima "Stella Polarise-
ga" pärast rahu sõlmimist Rootsi
toodud Soome sõjaväe arhive.
Milleks niisugune õrna küsimuse
ülestõstmine praegusel hetkel
peaks tarvilik olema, seda teab
isti president Kekkonen (ja võib-
olla ka Vilksa).

Eesti ja eestlaste probleeme riit-
vab Linkomies paaris kohas. Ta
kaitseb soomlaste keeldumist vene-
laste nõudmistest puhul 1939. a.
sõjas – viidates Balti riikide
saatusel, kes venelaste nõudmis-
tele baaside suhtes olid sunnitud
järele andma. Linkomiesi järele
olevat Soome poliitiku pidanud
juba 1939. a. sügisel Balti riikide
iseseisvust "kadumiseks".

Kui Soomes tekkis pahameel
rootslaste vastu, et nende ajakir-
jandus arvustas asjaolusid mit-
tundes Soome valitsuse tegevust
ega näinud üldse mõistvat olukorra
raskusi – siis juhtis Linkomies
oma kaasmalestale tähelepanu as-
jaolule, et Balti riikide okupeeri-
mise puhul soome ajakirjandus oli
täiesti võikindud, julgema pro-
testeerida.

eeesti pagulaste probleem kerkib
üles mälestuses seoses asjaoluga,
et Soome poliitiline poliitika andis
Saksa poliitilisele poliitilisele and-
meid eesti põgenike kohta. Sellest
sai teada Urho Kekkonen ja esitas
valitsusele protesti, ähvardades
asja parlamendis üles võtta (mo-
tiiviks oli opositsioon selleaegse
valitsuse vastu). Siseministri
kaudu tehti sellele andmete välja-
andmisele lõpp.

Seoses eesti põgenikega mainib
Linkomies veel:
"Tavaliselt anti Soome põgene-
nud meessoost eestlastele kaks
võimalust: kas astuda soome sõ-
javäkke või tööteenistusse. See oli
täiesti loomulik. Kuigi see mulle ei
meeldinud, sest taoline menetlus
sojaväkke, kus oled hiljem kurbu-
sega kuulnud, et mõned neist eest-
lastest on nagu kirjatagijad vöö-
rastele võimudele välja antud."

Linkomies puudutas ka eestlaste
evakueerimise plaani Soome ke-
vadel 1944, mille algatajateks olid
Viho Helanen ja prof. I. Kätkä.
Linkomies nimetas plaani fantas-
tiliseks – valitsus polnud mingit
võimalust niisugust aktiivsust kava-
teostada. Selle vastu andis Soome
peavalitsus kaitset eestlastele, kes
oma käe peal tulid üle Soome lahe.

Usna iseteadlik, aga selle juures
tasakaalukas poliitilise iseloomustab
kohati üsna teravate joontega isik-
luid, kellega tal oli poliitilises elus
kokkupuuteid ja esitab mõnegi
huvitava detaili, mis varem pole
avalikkusele teada.

Nii oli Urho Kekkonen üks neljast
välisloomingu liikmest, kes 1940.
a. talvel hääletasid rahutegemise
vastu, kuigi venelased olid Karjala
Kannasel rindest läbi murdnud.
Marssal Mannerheimi suhtub
Linkomies lugupidamisega, aga ta
ei saa jätta mainimata, et marssal
vahetevahel esines "staarina" ja
tihti – eriti vanemas eas – ei
sünninud küsimusi otsustada. Vene-
laste suurrünnaku ajal 1944. a.
juunis oli marssal olnud koguni
täiesti meeleheitel ja teatanud
Helsingisse, et kogu rinde kokku-
varisemine olevat "tundide küsi-
mus".

Sakslaste s.t. Hitleri rezhimil
suhtes on Linkomies oma mäle-
stuste järgi olnud kogu aeg skepti-
line. Ta hakkas sakslaste lõplikus
võidus kahtlema juba 1941. a. su-
vel, kui rünnak Venemaaile ei kul-
genud oodatud kiirusega ja N. Li-
du suurel väehulgal tõmbusid ta-
gasi, hoidudes kotti sattumast.
Peaministri on kogu aeg võitlusi
ilgits saksosbralike soomlastega,
eriti IKL-i ringkondadega.

Peale rahu tegemist anti koos-
teistega ka Linkomies "sõjakurja-

tegitjana" kohtu alla ja mõisteti
viieks aastaks vangil (kogu see
kohtumenetlus oli Soome põhisea-
duse vastane ja venelaste poolt
peale surutud). Linkomies oli
vangis poole sellest ajast, töötas
hiljem jälle teadlasena, oli Hel-
sinki ülikooli rektor ja kantse-
ler. (EPL/AI).

Edukas foto- mees Eestis

USA suur fotograafia- aasta-
raamat "Photography Annual
1975", milles esitab valitud kol-
lektiooni aasta parimatest foto-
dest (koostajad on ajakirja Popu-
lar Photography toimetajad), esi-
tab neiljal leheküljel Peeter Too-
minga fotokunsti näidet.

Märgitakse, et tegemist on
"iseõppinud vene fotograafia",
kes on Tallinna filmistuudio peafoto-
graaf Eestis – seega kombinee-
rib Toominga liikuvat pildime-
diat paiksega. Nagu selgub,
pildistas ta "vana Leicaga" ja
tema seeria "Rannal" on Jugos-
laavias Magia fotostuudiosel sa-
nud Grand Prix aastal 1973. Nagu
esitatud pildidest nähtub, on foto-
raaf rahvusvahelisel tasemel.

Stockholmi kooli suur juubelipidu

Tänavuastane Stockholmi Eesti
Algkooli kevadpidu tolnub Skan-
stulli gümnaasiumis, Bohusgatan
26 pühapäeval, 16. märtsil. Kell 14
on loteril, kell 15.30 algavad ette-
kanded. Kuna kooli asutamise
päevaks loetakse 15. märtsi 1945,
on tänavune kevadpidu ühtlasi ka
juubelipidu, kus koolijuhataja esi-
neb päevakohase sõnavõttega.

Peale õpilaste poolt esitatavate
muusikaliste ja sõnaliste ettekan-
nete lavastatakse ka Ao Vaks poolt
noortele ümber kohandatud kat-
kend "Sulase kauplemine" Kitz-
bergi "Kaval Antsut ja Vanapa-
ganast".

Näidend "Tervikuna" esitatakse
suvel Metsakodu Maallimaalagris
vabahuulaval ja seetõttu on ju eriti
sobiv, et juba nüüd õpitakse osad
selgeks, kuna tükk on suhteliselt
pikk ja osalistele pingutav.

Kooli peal ole oludeid vaba-
hulava, aga selle eest loob

kauaaegne koolisõber Roman Välli
elukutselise dekoratorina realist-
liku lavapildi. Kostüümide kujun-
daja on Ülme Vaks ja tants seab
Marje Tu. Muusika ja heliefektide
esit vastutab Viljar Nairis ja val-
gustuse eest hoolitseb Lembit
Vaks.

Peale Vanapagana poiste ja
Muruide tütarde on kaastegevad:
Kaval-Ants – Ais Pundi, Vanapa-
gan – Madis Gering, Vanamoor –
Muusa Ericsson, Murueit – Linda
Marend, Kikärkäijaja – Ilmar
Loorand, Noorik, Siiri Vaks, Kikk-
habe – Teet Sirotkin.

Ao Vaks, kes juba koolipoisina
Tallinnas tagahoovi puuküüris
rezhissseeris "Kaval-Antsu ja Va-
napaganat" tundub tõesti olevat
lavastaja, kes Kitzbergi inten-
sioonide järgi oskab töötada. Võib
sellepärast arvata, et ka tänavuse
kevadepidu näidend kütkestab pub-
likut. (EPL/RR).

Tuljaku ümber:

Oskar Lillendal vastab H. Kiiskile

EPL 15. veebruari numbris võ-
tab Harri Kiisk sõna poleemikaks
Tuljaku teemal, olles sügavast re-
spektist Miina Härma loomingu
vastu nõrduinud põhjusele, et ma olen
esile toonud Tuljaki laulu ja tantsu
venelise algupära. Tõepoolest
nõrduinud võidakse ju olla kurvas-
tavale tööle jälgile sattudes.

H. Kiisk nõuab Tuljaki venelise
päritolu kohta tõendeid ja ma teen
seda meeleldi. Vene maailmakuu-
lus helilooja ja pianist Sergei
Ramaninov on seadnud segakoori-
le rea vene rahvalaule ja neld
esitab "Heldodori" heliplaadi
("Heldodor" nr. 2548019) "Die rus-
sische Volkslieder" Vene Akade-
emilise koor dirigent Svezhni-
kovi juhatusel. Sellel heliplaadil on
"Tuljak" märgitud tiitli "Polka"
all. Teiseks – ja veelgi enam ar-
tutaval kujul esineb Tuljak
tshehhi helilooja ja tshehhi rah-
vusliku muusika suurkujut Antonin
Dvoraki "Slaavi tantsude" (op.
46) esimeses sarjas "Slaavi tants
nr. 3" all (LP 5079 Decca, sisse-
mängitud Viini Filharmonia or-
kestri poolt Rafael Kubeliki juha-
tusel). Nende kahe slaavilise
muusikapala kuulamine võtab isu
lisatõendite otsimiseks.

Ma ei saiga, et eesti muusikaski
leidub palasid 2/4-taktis. Kuna aga
Tuljak on algeist tantsuviis, siis
oma 2/4-taktiga on ta eesti tantsu-
viiside hulgas ikkagi selgelt eristat-
davalt slaaviline. Kuid selle kohta
pealt võib vaidlusi minna pikale ja
oleks hea, kui Tuljaki kui tantsu
kohta võtaks sõna mõni rahva-
tantsude asjatundja.

Tuljakit tuntakse mitme nime
all. Lõuna-Eestis tuntakse seda
kahtetuultisena "Türgi tantsu" ja
"Türklaste tantsu" nime all. Põhja-
Tartumaal aga "Tuula tantsuna".
See asjaolu selgus meie omariik-
luse lõpuastail, mil korraldati
eesti rahvatantsude täiendav kor-
jamine. Olen need andmed saanud
Stokholmi Eesti Meeskorigi laulu-
vennalt Joh. Vaurgilt, kes ise
rahvatantsude kogumisele on osa
võtnud. Kui seda tantsu "Tuula
tantsu" nime all tuntakse, siis on
täiesti loogiline seda venelase väl-
jenduse järgi "Tuljakiks" nime-
tada. Miina Härma pole kusagile
jättnud instruktsioone, et peaks
Tuljaki genitiivis käänama Tuljaku.
Tuljaku.

Tuljaki teksti pole võltsitud mitte
üksnes okupeeritud kodumaa,
vaid sellega tehti algust juba
omariikluse lõpuastail, mil leiti,
et "mõisahärna prouagagi palu-
tud" on sakte ees lõimimine
ega vasta eesti vaba talumehe ja
suurtalu omaniku eestlaslikule
mentaliteedile. Selle asemele poe-
tati lauleteksti "Viru vanem ka-
sagagi palutud". Seega viidi Tul-
jaki tegevustik tagasi 12–13. sa-
jandisse, muistise iseseisvuse aega,
mil eesti suguharusid juhtisid va-
nemad ja ülikud, "eesti vaprad
vanemad", kes nüüd "vaimuvali-
last vaatavad". Kes sellise F.
Karlsoni algupärase teksti "õilis-
tamise" toime tulid, seda pole
mul õnnestunud selgitada.

Kui F. Karlson tahtis talupoja-
pulgale anda süra sellega, et
"mõisahärna prouagagi palutud",
siis viib see asjaolu tähelepanu
mõttele venelasele, eriti vene väi-
ke-mõisnikkonnale ja kaupmee-
sikkonnas harrastatavale tavale, et
igas vähegi väärikas pulmas pidi
olema küllalises ka "pulmakind-
ral" (vene k. "svadebnoi gene-
ral"), kelleks tavaliselt oli mõni
eru-kindral, tagasihoidlikumal ju-
hil mõni eru-põikovnik, kellele ka
tasuti pulma ilumuse eest. Eesti
oludest ümberkanitult oli mõisa-
härna see, kes suurtalupoja pul-
male pidi andma vajatava väär-
kuse. Eks olnud ju ka see näide
sellest, kuidas teoorijusest vaba-
nenud ja sajandite anonüümisest
üles tõusnud eesti mees näitas oma
tungi seltskondliku tunnustuse
saamiseks, sest "mats alati on
tubli mees, ei kedagi ta peiga, ei

kummarda ta saksa ees, ei tõmba
küüru seiga"...

Eit vanad eestlased olid tublid
tulirelvade tarvitajad, see selgub
edasist Tuljaki tekstist, kus
"terve trobikond püssisid pulma
auks tegid käre" (muide – Bal-
kani ja Kaukaasia rahvaste juures
harrastatud pulmakomne). Nii
siis olime relvatehniliselt tubli-
dusid alates 1390. aa. apiku, saa-
des laiemalt tuttavaks alles saja-
astases sõjas 15. sajandil...

Sellisel anakronistliku tekstiga
pole küll põhjust uhkeldamiseks ja
selles mõttes on see sõditud tekst
täiesti kongeniaalne M. Härma
muusikale. Kuna aga Tuljak on
muutunud rahvalikuks, siis ühtin
täiesti H. Kiiski arvamusel, et
tantsitagu-lauldagu Tuljaki ka
edasist sellisena, nagu ta on.
Kuid tingimusele, et siis tõmmatagu
ka sargid pükstele, tõkatisid mää-
ritud saapad jalga ja mustast riid-
dest nokkmüts kuklasse, et Tuljaki
etniline päritolu selgelt aratuntav
oleks...

Eestis okupatsioonil kestel peetud
laulupidudel ja -päevadel on seni
Tuljakil olnud kindel koht pidu-
stuste apoteoosina. Kui ehk või-
takse arvata, et see on tingitud
suurest respektist Miina Härma
loomingu vastu, siis ei pea see mo-
tiiv paika, vaid Tuljak on n.ö.
ametlikult pooli ette kirjutatud,
kuna see laul viitab ju venelise
kultuuri mõjutusele eesti muusika
suhtes. Ka okupandid olid nästi
teada, kust Tuljak pärit. Tuljak
peaks näitama ja tõendama, et eesti
talupoeglik kultuur on venelaste
suhtes ikka ja alati olnud laenaja
olukorras ja Tuljak viitab ju va-
nadele kultuurisemetele vene
valitsejast rahva ja "penitruutite"
poolt survatud ja orjastatud eesti
maarahva vahel (kuigi pärisorjus
ja sunnismuusika pane Eestis
makama alles pärast Põr a sõda ja
tsaarivõimu alla sattumist). Selli-
set on Tuljaki kõrgelohu ja sa-
tanäpavusa Eesti laulupidustus ei
motiveerinud mitmed Rootsi kü-
lastanud eesti muusikategelased
kudumaalt.

Ka see, ülatoodud asjaolu, on
üks põhjus, mis sunnib meid kon-
trollima Tuljaki eesti muusikakul-
tuuri muistise sobimise kohasust.

OSKAR LILLENDA

Korterimaja Floridasse?

MIAMI (VE) – Üna rohkem ja
rohkem eestlasi Kanadas ja USA
põhjaosarikest osariikidest sõidab
mõnaks ajaks Floridasse, et seal
pühkust võtta. Paljud eestlased,
eriti Kanadast, on sinna soetanud
ka kinnisvarasid ning sinna per-
manentselt või talvekuudeks üm-
berasunud.

1. jaanuaril toimus Miamis väi-
ke, kuid olulise tähtsusega nõu-
damine küsimuse ümber, kuidas
eestlaste huvisid Floridas kesken-
dada. Letti, et kardinaalseks põ-
hialuseks sellele mõttele võiks olla
eestlaste korterimaja ehitamine,
mille alusele korralt tuleks ra-
jada ka ajakohane eestlaste elit-
simaaja Põhja Miamis oleva vana-
neva ja vähe kasutatava seltseima-
ja asemele.

Koosolejate arvates võiks uus
eestlaste tsentrum asuda Miamist
20 miili põhja pool asuvas Fort
Lauderdale'is mis on Põhja
Ameerikas tuntuks saanud soe-
linnana.

Kogu küsimuse lähemaks selgi-
tamiseks on nüüd moodustatud
komisjon.

Raid Väikemäe (end. Rudolf
Kleinberg) tähtistas Totontose oma
60-aastast sünnipäeva.

Kohalik elu

ESKILSTUNA

Sõit kontserdile

Stockholmi Eesti Meeskoor annab kontserdi Örebro's laupäeval, 22. märtsil. Käs soovib Eskiilstunast sõita bussiga kontserdile, helistada tel. 13 90 02, 11 32 08 või 14 77 82 ja teatada enesest hiljemalt 12. märtsil. Sõiduhind edasi-tagasi 10,-. Helistada õhtusel ajal, võimalikult heila 18-19 vahel.

METSAKODU

Taliharjapäev

Taliharjapäev Metsakodus toimub ka tänava laupäeval, 15. märtsil. Sikutamisevõistlus hõbevahenale algab kell 10. Lühifilmi suurlinnadest näitavad filmimehed Talvikud. Uudismaakäik või 5 km kõik gruppides. Voi istegevus. Kõldeitü ääres ühistegevus. Auvar Metsakodu supp. Registreerida Ilmar Kajandile, Varenbergssg. 21, 521 00 Falköping, tel. 0515/146 74.

STOCKHOLM

Koosolek

Sihtasutus ühisabi Naisringi aastakoosolek toimub neljapäeval, 13. märtsil kl. 17.30 ühisabi ruumides. Päävokkars aruanded, valimised ja ettekanne.

STOCKHOLM

Ettekandekoosolek

Eesti Teaduslik Selts Rootsis korraldab teispäeval 11. märtsil 1975 algusega kell 17.30 üllilpaaseltide Liivika, Põhjala ja Raimla ruumides Eesti Majas, Wallingatan 34 ettekandekoosoleku, kus kõneleb fil. dr. Agneta Nerman-Lundström kaupmeestest ja käsitööstest Mälari-saarekesel Helgon (tähtis kaubanduskeskus esimesel aastatuhandel p. Kr., enne Birka õitsenguaga). Ta puudutab ka selle asula sidemeid Baltimaadega. Näidatakse valgusplite. Kõik ettekanded huvitavad on teretunud.

STOCKHOLM

Koosolek

Eesti Kaubalaeva Juhtkonna Öhingu korraline aasta peakoosolek toimub reedel, 14. märtsil kl. 17 Eesti Majas, Walling. 34. Päävokkars avamine, 1974 aruanded, 1975 tegevuskava, valimised, ülestõstetud küsimused.

VÄSTERÄS

Peakoosolek

Västeräsi Eesti Ühingu aasta peakoosolek peetakse laupäeval, 15. märtsil kl. 15 Brogårdeni kohvikus, Stora Gatan 42. Kõik vanad ja ka uued liikmed on teretunud.

DISKA INTE
under rinnande
varmvatten!

Energiparkammitten

Ilmus:

Kaul-Andrus Kadak
Mitme taeva all

Mõlestusi mitmest maailmakaarest. Suures formaadis. Ligi 300 lk. Illust. Kaas: Oleiv Mikver. Eeltellimise hind kuni 1. apr. kr. 49:50, hiljem kr. 56:—.

VÄLIS-EESTI & EMP

Box 2171, 103 14 Stockholm
Tel. 11 50 40, 11 50 60

Ruhnu pastor meenutab

Gunnar Schantz (sündinud a. 1890 paiku), agronom Eestis 1913–18 ja kirikuõpetaja Ruhnu saarel 1923–30, on avaldanud a. 1987 oma mälestused tiitliga: "Ruhnu. Minnen som agronom och präst." Ilustreeritud kaartidega ja fotodega.

G. Schantz on sündinud Göteborgis, lõpetanud Ulfuna põllumajandusinstituudi ja saanud õhtust Eesti tulekuks Gustaf Jansoni (1886–1913, kirjanik Gösta Gustaf–Jansoni isa) romaani "Niils Dobblare" (1903), mis kujutab mõisameeste massu Tallinnas a. 1570. Ta satud tööle Läänemaale Vana–Vigalasse Uex-küllide juurde ja on järgmistel aastatel kontaktis peamiselt balti-saksa aadliga ja valmikulikeadega.

Schantzil ei puudu siin rahvuslike-soitsiaalseste konfliktide märkamiseks Eestis: "Mõisarentnikud, valitsejad ja postkontori ülemad olid tavaliselt balti-saksa saksad", kes tihti võtsid saksa nime ja väitsid, et nende eivanevad on pärit Saksamaalt või Rootsist. Elinevalt minu kodumaast olid ühiskondlikud klassid väga rangelt piiritletud. Ülesamatu kursistik lahutas aadliks mõisnikku "mittesakslastest". Ka kodanikeusilest balliane ei pääsenud aadlikele ligi. Noor eesti rahvuslik intelligents kasvab päevpäevalt tugevaks, olles pidevas opositsioonis saksa-balti "feodalistliku" ühiskonna vastu. "Eelisin enamkõrdselt läbi ühe rahvusminoriteedi elu, kes oli igalt poolt surve all."

Noor agronom kiidab balti võõrastevastuvõitlikkust ja imetleb seitskondliku läbikäimise vabameelseid vorme. "Balti kodanikkud kodud erinesid väga palju rootsi omadest, milles tihti valitseb piinlik kartus, et mööbel võib saada plekid või kriimud. Range olek ja ebaisiklikkus ei paku ilaigi õiget mugavust."

1917. aastal õnnestub Schantzil põgeneda Riia kaudu enamliku

revolutsiooni eest kodumaale. Teel laevaga Stockholm näha ta esmakordselt silmapiiri Ruhnu saart. Rootsis loeb ta endise Ruhnu kirikuõpetaja Ernst Gordonit raamatut "Ruhnu. Saar Riia lahes" ja võtab kontakti selleaegse peapiskopi Nathan Söderblomiga, kes oli avaldanud soovi, et Ruhnu õpetajaks saaks praktikalist oskustega mees. Peapiskopi õhutusel otsustab Schantz õppida teoloogias ja õnnistatakse Puhnu pastoriks suvistepühadel 1923. Juuli alguses jõuab uus õpetaja oma ametikohta.

Edasi kirjeldab G. Schantz põhjalikult ja hea vaateja silmaga saart ja sündmusi ning argielu saarel seitsme aasta jooksul. Pastor uurib nii Ruhnu kui Saaremaa ajalugu (tähtsam kaubavahetuskoht ruhnulastele on Kuressaare). Ruhnu asustamine rootslastega on tõenäoliselt toimunud umbes a. 1100 ümber. Asukateks on tõenäoliselt olnud Gotlandi elanikud, kes olid sunnitud oma kodudest lahkuks näljahäda ja saare ülerahvastumise tagajärjel. Saare ühendus väljapoole paraneb pikapeale. Suureks õnnistuseks on radio tulek, mis võimaldab ruhnulastel kuulata rootsikeelseid saateid.

Vabarigi algusaastail kerkis üles ka Ruhnu riiklik kuuluvus. Muistendi järgi olnud Saaremaa Suur Tõulil kapsaead Ruhnu saarel. Saar ise asub geograafiliselt lähemal Lääntaale kui Eestile (lähim koht domonasi neem Kuramaal). Riia linn oli taari ajal ruynulastele olnuine saagimüümise paik. Kuid ruhnulased tundsid end rohkem kodus rahvuskasastate hulgas teistel Eestis saartel ja Rannikol (enne kõike Vormsis ja Naarootsis). Sõja aegadel soovisid ruhnulased koguni iseseisvaks saada või kuuluda Rootsi riiki. Selleks esitati 1920 isegi palvekirji Rootsi kuningale 150 nimega. Soov oli muidugi liiga ebarealistlik.

G. Schantz kirjeldab ka oma esimest Eesti Vabarigi aastapäeva pühitsemist saarel. "Tuletorni ülema eesti mereväe leitnandi ees seisis Ruhnu küla keskel hiljuti asutatud kaitseliit. Peeti kõnesid ja lauldi eesti hünni. Mu koguduse liikmed seisis pisut eemal ja mõtlesid kindlasti, mis see kõik võiks tähendada. Eesti lipp lehis mastis, kirikla alas lehis rootsi lipp. Kui suur tundus mulle erinevus nende vahel: pisut süge eesti lipp sini-must-valges, mis tunnistas ühe rahva kannatustest, ohvritest ja võitlustest ja hele sini-kollane, mis päikeselistel kevadpäevadel puhkenud kaskade vahel valas peo rõõmu maa üle, mille rahvas oli saanud rahus elada üle 200 aastat! Sellelt lähtekohalt pidasin oma esimese ja ainukese poliitilise kõne, milles manitsesin koguduse liikmeid olema ustavad kodanikud riigile, kes ilma nende endi kaastööta oli nad vabastanud vägivallast ja jumalapõlgusest."

Raamatus kirjeldatakse rootslaste mitmesuguseid külaskäike saarele (laulukoorid, laevastik jne). Schantz on Tallinnas vastu võtnas kuningas Gustav V-dal 27. ja 28. juunil 1929. Autor on koostanud asjaliku kroonika kõigist teadaolevatest Ruhnu kirikuõpetajatest ja nende tegevusest alates Andreas Johannis Ubböberusega, kes töötas Ruhnu 1645–50 kuni teise N. Lida okupatsioonini 1944.

Schantz kirjeldab 1941. aasta sõjasuve sündmusi, istseerides köster Henrik Lorentzi kirja: "Jaaniapäeval pidime kõik oma hülgepüssid ära andma ja kiriklas peeti koosolekuid tantsuga ja

kommunistliku propagandaga. Sõja aates kuulsime kahurimüra, saksa lennukid lendasid nii madalalt üle saare, et me võisime neile lehvitada. Venelased muutsid rahutuks, raadio kaudu anti meile korraldus neilt relvad ära võtta, mida me ka tegime, kui suurem osa neist oli saarelt lahkunud. Paar päeva hiljem märkasime oma ehmatuses, et vene laevad ristsid saare ligidalt. 7. augustil pommitasid venelased saart. Naised ja lapsed põgenesid metsa. Keskööl maandusid venelased saarel. Meie juhtidest arreteeriti mitmed. Me olime ju vene garnisonilt relvad ära võtnud ja saanud kontrarevolutsionäärideks. Mõned vabastati, teised viidi minema. Mehed, naised ja lapsed pandi mitmesuguseid sõjalisi töid tegema nagu orjad kunagi. Kuu aega ründasid sakslased venelasi kuulipildujatulega ja lõpuks venelased lahkusid. Hiljem saime teada, et seitsmest laevast oli ainult üks pääsenud Saaremaale."

Lõpuks kirjeldatakse ruhnulaste lahkumist saarel augusti alguses 1944 mootorilaeva "Juhaniaga". Schantz koos abikaasaga on ruhnulasi Stockholmis vastu võtnas. Alguses peetakse plaane, luua "uus Ruhnu" kuskil Läänemere saarel, näiteks Singöl, kuid see ebarealistlik plaan ei õnnestu. Ruhnulased lõid uue aegamööda rootsi ühiskonda. (EPL/AT)

Armast

Jüri Laurits't

mälestab kurbuses

ARNOLD TOOME

Armast vilistlast

Victor P. Krull'i

mälestab leinas

EESTI KORPORATSIOONIDE LIIT GÖTEBORGIS

Meie ihuurst ja hää ning ustav sõber

Doktor

Victor Krull

on meist lahkunud igavesele unele. Teda leinavad:

ASUNCION ja HARALD JÜRGENS

Sit tibi terra levis.

Armast

Oskar Taar'i

Sünd. 12/12 1905 Pärnus
Surn. 27/2 1975 Alingsås

mälestavad leinas

DAGMAR

ERICH TAAR

Abikaasaga

RICHARD TAAR

Rootsis

RUUDOLF TAAR

perekonnaga Eestis

Sa väsisid, puhka rahus!

Matusetalitus toimub neljapäeval, 6. märtsil kell 14 Lerrumi kirikus.

Meist lahkus jäädavalt

Johannes Nuudi

Mälestab

EESTI PENSIONÄRIDE ÜHING GÖTEBORGIS

Armast

Salme Oja

N-na Toom

Surn. Viljandis

mälestavad kurbuses

MARTA TOOM

ADO KOOK

Meie hulgast lahkunud hädasugulast ja sõpra

Karl Rudolf

Tui'd

mälestavad

MAGDA MALMI
MADIS EINBORN abik.
VARMU KIVIKARI perek.
SILVIA GRANFELDT
VILLEM KARINEEM
ALMA LIPBERG
LINDA SALUVÄLI

EESTI MAJA
WALLING. 34-I

Aktisiate vahetamine
ja väljaandmine

A/S Eesti Maja aktsionäre, kes ei ole välja vahetanud senini oma aktsiaostu ajutisi tunnustusi korraldaks aktisiate vastu, palutakse seda teha lähemal ajal.

Eesti Maja pikendab märtsis oma kontori lahtiolekut, et kergendada ümbervahetamist. Majavanemakontor on avatud 1. märtsil kl. 10–12 ni ja kl. 13–15 ni, märtsikuus aga veel ka teispäeval ja kolmapäeval õhtul kl. 16–18.30 (reservatsioon võimalikeks muudatusiks). Kohtamist majavanemaga on võimalik kokku leppida ka telefonil 08/11 47 77.

Kel ei ole võimalik ise tulla, võivad aktiad kätte saada ka posti teel. Sel juhul saata ajutine tunnistus aadressil: A/S Eesti Maja juhatus, Wallingatan 32, I tr., 111 24 Stockholm. Aktisid saadetakse välja tähtselt ja saatelühendusega.

Vabanenud aktisiate omandamine

A/S Eesti Maja põhikirja järgi toimub aktisiate ost ja müük ainult Eesti Maja vahendusel, mis tähendab seda, et aktisid ei saa otse edasi anda. Eesti Maja kontoris on üles seatud ostu järjekorras nimistu, kuhu kaasmaalased, kes ostust on huvitatud, end registreerida võivad kas isikliku kontaktiga kontori lahtioleku aegadel majavanemaga või temale helistades telefonil 08/11 47 77.

Aktisiate maksustamisväärtus

Stockholmi läänivalitsuse maksuakond on Stockholmis Eesti Maja aktisiate väärtuseks arvestatud maksustamisel 180 krooni tükki.

Leedulased
ikka Türgis

ISTANBUL (VES) – Leedulased, isa ja poeg Brazinskased, kellel õnnestus põgenemine lennuki kaaperdamisega üle Musta mere Türgimaale, elavad vabade meesena veel Türgis. Nad ei kavatse aga sinna jääda. Nende edasiseis mõnda teise maasse on senini viliud viilade hankimise pärast.

Leinateated

Tallinnas suri 1. veebruaril Anette Samovarov, n-na Allman, sünd. 4. septembril 1891 Löölas.

Westonis, Inglismaal suri Ellen Kortoni.

Tallinnas suri 17. veebruaril Ulo Rataspepp, sünd. 30. septembril 1974 Tallinnas.

Torontos suri Magda Gübel.

Kallist ema, vanaema, ämma ja õde

Ida Parsman'i

N-na Bergman

Sünd. 10/4 1891 Eestis
Surn. 3/3 1975 Stockholmis

mälestavad sügavas leinas

LYDIA, ENDEL ja HARRY
abikaasadega

LAPSELASED
MARTHA

Matusealatus toimub esmaspäeval, 17. märtsil kell 10.30 Heliga Korset kabelis Metsakalmistul.

Oma asutajat-liiget ja kauaaegset kassapidajat

Ida Parsman'i

mälestab leinas

EESTI PENSIONÄRIDE ÜHING STOCKHOLMIS

Head sõpra

Oskar Taar'i

mälestab leinas

HENN JÖGIS
perekonnaga

Südamlük tänu kõigile, kes meie kalli abikaasa, isa ja vanaisa

Leo Parre

matusealatusel osa võtsid ja meile leinas kaastunnet avaldasid. Eriline tänu Stockholmist Eestl Alkkoile.

ABIKAASA ja LAPSED

Soome...

Algus lk. 1

oma sõjavägesid transporteerida. Venelased oleksid nagunii nõudnud sakslaste väljaajamist ja selleks ise "appi tulnud". 1943 peetud rahuläbirääkimised venelastega lõppesid tulemusteta, venelaste nõudmised olid kategooriliselt ja Soome sõjavägi veel küllalt tugev, lootus sakslaste võidulegi veel olemas (mida küll Linkomies ise ei jaganud).

Peale lähimurdu Karjala Kannasel 1944 a. suvel nõudsid venelased Soomelt kapitulatsiooni, millega Soome muudugi ei saanud nõustuda. Linkomies arvab, et venelaste nõudmised hiljem muutusid pisut leebemaks selle tõttu, et neil oli oma vägede Saksa rindel tarvis oma võimu tugevdamiseks strateegiliselt tähtsaks Kesk-Euroopas.

Pühitsemine

Algus lk. 1

Erakordse sündmuse puhul oli kirikusse kogunenud ligi 400 kirikulist. Jutlustajaks oli piiskop Ingmar Ström, kes eraldi oli avaldanud soovi eestlastele jutustamiseks. Ta jutlus tugines vanatestamendi tekstile prohvet Sakariast. See oli jumalateenistuse ainsaks rootsikeelseks osaks.

Ametisse õnnistatav õp. August Raidur, kes hiljuti Torontost saabus, kus ta teenis nii eesti kui rootsi kogudusi, saabus altari ette protsessioonis, kus piiskopid olid eesotsas. Jumalateenistuse pühitsemise osas laskus ta altari ette põlvili pühitsemise vastuvõtmiseks peapiiskopilt, misjärele ka teised vaimulikud käit tema pea peale asetades igauks lugesid väljavalte pühakirjast.

Jumalateenistust kaunistas kirikukoor Jüri Raidi juhatusel, kuna Koidu Ventser oli solistiks. Pärast jumalateenistust oli kohvilaud Jakobi kiriku koguduse majas, kus peeti veel mitmeid tervitussõnavõtte uuele Stockholmile õpetajale, kes ka ise sõnavõttu vastas.

1,6 milj. ...

Algus lk. 1

sisserändajate- kui vähemusküsimustes. Sinna peab kuuluma ka sisserändajate- ja vähemusorganisatsioonide esindajaid.

Teatavasti lükkas riigipäeva komisjon - "konstitutsionsutskottet" - edasi Eesti Päevalehe pressitoetust käsitlevate esildiste käsitamise edasi kuni esitatakse valitsuse eelnõu sisserändajate küsimuses. Nüüd esitatud eelnõudes ei puuduta valitsus üldse mitte seda küsimust jättes ilmselt ära ootama. Pressutredningi seisukohti. Kirjeldame ligemalt valitsuse ottepanekuid järgmises numbris.

Armast villistlast

Dipl.ins.

Johannes
Nuudi't

leinab

KORP! TEHNOLA

Dr. Taul Cantebury uue peapiiskopi ametisse seadmisel

LONDON (EPL) Cantebury katedraalis pühitseti ametisse uus inglise angliikani kiriku pea, Cantebury peapiiskop. Vanuse tõttu ametist lahkunud dr. Ramsey (kes oli sajas inglise kirikupea!) asemel astus senine Yorki piiskop dr. Goggan. Pidutsemistalituse esindajana kutsutud ka dr. teol. Jaak Taul. Pühitsemistalituse võtsid osa ka Briti kuningakoja liikmed, peaminister valitsusega ja opositsiooni juhid.

Uut peapiiskoppi peetakse angliikani kiriku evangeelse voolu esindajaks, kuna tema eelkäija oli lähem anglikatoliiklikule tiivale. Pühitsemisel olid külalisteks ka Kirikute Maailmanõukogu esindajad, Skandinaavia luteri kirikute peapiiskopid, ortodoks- ja katoliik kiriku kõrged esindajad. Briti Luterlik Nõukogu, mille esimeheks on samuti dr. Taul, andis lõunasöögi Skandinaavia kirikupeadele, kes pärast olid kutsutud kohvile dr. Taali kodus.

Dr. teol. Jaak Taul esindas eesti ev. lut. kirikut.

Torontos ametisse uus eesti õpetaja

TORONTO (VES) - 9. veebruaril toimus Torontos Peetri kirikus õpet. Udo Petersoo ordineerimine piduliku jumalateenistusel nelja vaimuliku poolt ja hulgalise kirikuliste osavõtul. Udo Petersoo on endise kauaaegse Lundi koguduse õpetaja Elmar Petersoo poeg, kes Rootsis Kanadasse asudes kaenamat aega oli kolme eesti koguduse õpetajaks Sault Ste. Marie, kus ta aastast neli tagasi ootamatult suri.

Udo Petersoo ordineerimisel võtsid osa Kanada praost K. Raudsepp Montrealist, Peetri koguduse õpetaja O. Puhm ja õpetajad Andres Taul ning Tõnis Nõmmik. Jumalateenistusel näostati ordineeritava õpet. Udo Petersoo isa Elmar Petersood, mispuhul helisesid keset jumalateenistust kirkukellad tornis.

Enne ordineerimist pidas uus Kanada praostkonna vikaarõpetaja Udo Petersoo jutluse, mille jä-

rele tegelikult ordineerimise toimetust praost K. Raudsepp, võttes ühtlasi uuel õpetajalt kirikliku tootuse, nagu seda ette näeb luteri usu ordineerimise kord.

Pärast pidulikku jumalateenistust kohvilauas tervitas ja soovis uuele vikaarõpetajale õnne praost K. Raudsepp, seejärele õpetajat A. Taul ja T. Nõmmik ja Peetri koguduse nõud. esimees Aug. Nõmmik. konsul I. Heinsoo ja paljude organisatsioonide esindajad. Lõpuks tänas austatav kõiki, kes talles mitmel viisil tänu ja lugupidamist avaldasid.

U. Petersoo on sündinud 8. mail 1934 Tallinnas. Alghariduse sai ta Jõelähtmes ja Rootsis, ning keskhariduse Lündis ja lõpetas Waterloo usuteaduslikud õppimised luterliku ülikooli juures 1963. a. Praegu töötab Udo Petersoo inglise keele õpetajana ühes Toronto koolis.

USA-Jaapani Siberi miljardid külmusid ärimeeste kurvastuseks

WASHINGTON (EPL) - N. Liidu poolt kaubalepingu ülestüümine USA-le on tugevasti rüüvanud äärmalima, kes kavatses suurendada suhteld idla suunas. Ameerika äri- ja tööstusrikkonnad loodavad, et tegemist on vaid ajutise poliitilise manöövriga. Sellegipoolest on kahtlused kasvanud.

Kaubanduskokkuleppe ülestüümine seadis küsimärgi alla m.h. USA-Jaapani ja N. Liidu ühisprojekti Siberi maagaasi eluuluteerimiseks. Ameerika suurfirma El Paso Natural Gas kavatses koos jaapanlastega Siberis investeerida 3,4 miljardit dollarit, ainult ettevõtmistavd uurimistööd olid kalkuleeritud 400 miljonile dollarile.

Praeguses olukorras on aga ettevaatlikud jaapanlastes teatanud, et nad mingisid summasid ei julge investeerida, samuti ei taha ka USA sellist hilgelinvesteeringut toetada tekkinud olukorras (riik oleks garanteerinud N. Liidule antavad võlad). Nagu selgub, blokeerib USA vastava kokkuleppe alusel ka Lääne-Saksamaa kavat-

setud tuumaenergia-jõujaamade seadmete müügi N. Liidule, kes vastutasuks lubas energiaga varustada ka Lääne-Berliini. Peetakse üldse ebatõenäoliseks, et Moskva lubaks nende jõujaamade edaspidist kontrollimist UNO allorgani International Atomic Energy poolt, mis oli üks eeltingimusi.

Madis Pecker asus 1974 a. kevadel Torontost 160 miili põhja Parry Soundi lähedale talusse elama ja kasvatab seal laloomi.

Eric Pehag, eesti kunstnik Torontost, leiab ulatuslikku tutvustamist rahvusvahelises kunstiajakirjas "ARTE, International Art Review", kus teda tutvustatakse elulooga, kriitikaga ja 12 reproduktiooniga.

Andres Aulik Stockholm-Mälärhõjdenist kihlus Margaretha Dahliga Val d'Isères.

Jaak Saving, kes vahepeal toimetab rootsi raadiosaadet OBS, töötab nüüd Expresseni teenistuses Stockholmis.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peapiiskoplik kog., peajumalat. 9/3 kl. 14. Jakob, kog. õp., orelli H. Kiisk, laulur.

BORAS: Carolis palvep. jumalat. 9/3 kl. 15. peapiiskopi karjase-kiri, õp. Kodres, laulur.

GÖTEBORG: Kristiine jumalat. 9/3 kl. 14. õp. Kool, orelli PG Strömberg, laululehed.

HALMSTAD: Olau Petris jumalat. 8/3 kl. 14. õp. Kool, orelli B. Ström, laululehed.

LUND: Petersgärdenis jumalat. 16/3 kl. 15. õp. Laantee, orelli Eha Põhi, laululehed.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brävallag. 11. jumalat. 9/3 kl. 11. A. Söderlund ja H. Laur, koorilaul. Kristuse surma mälest. 11/3 kl. 19 kooriharjutus. Eelteade: Nelipühi Kirikus peetakse Ülestüümispuhade konverents 29/3-31/3.

STOCKHOLM: Eesti Maja, Walling. 34, vaimulik lauluühut 22/3 kl. 18.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37 jumalat. 9/3 kl. 14. O. Loogna ja A. Saaraia.

ALINGSÅS: KFUM, Östra Kyrkog. 8 D, riigikiriku vastas, jumalat. 9/3 kl. 11. Lauri noored Stockholmist ja Smarna Eesti kog. lauljad Göteborgist.

BORAS: Blåbandeti saalis, Stjärnsköldsg. 5 jumalat. 9/3 kl. 11. kohalikud vennad.

ESKILSTUNA: Elimi kapellis, Halenig. 2 jumalat. 9/3 kl. 11. O. Targama.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10, jumalat. 9/3 kl. 11. Jumalat. 16/3 jääb ära, kuna saal on kinni.

GÖTEBORG: Smarna, sissekäik Parkg. 1, eestik. kuulutus ukseel. Lauri noored Stockholmist kaas-tegevad jumalat. 8/3 kl. 17 ja 9/3 kl. 15.

GÖTEBORG: Parkg. 11 KFUM jumalat. 9/3 kl. 11. kohal. vennad. Piibli- ja palvet. 8/3 kl. 15 ja 12/3 kl. 13.

HELSINGBORG: Korskyrkan Trädgårdsg. 19, jumalat. 9/3 kl. 14. E. Roos ja V. Kubja.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 25 jumalat. 9/3 kl. 13. E. Medrit.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Ettekandeõhtu
EK Naissektiooni ettekandeõhtu liikmetele ja nende külalistele peetakse kolmapäeval, 12. märtsil kl. 17 Jakobi kiriku koguduse saalis, Malmtoorgsg. 5.

Õhtu motoks on Solzhitsõni tsitaat: "Väike Eesti alas on iidsetest aegadest olnud kahe vasara vahel, teutooni ja slaavi. Lööke on talle langenud kord idast, kord läänest - lõpmatu! - ja praegugi pole lõppu näha". Ettekanne on Adelaide Lembergilt asjamõeldunud Eesti Vabariigi 57. aastapäeva puhul teemal "Igapäevane elu vale ja poliitilise surve vahel".

Jõesaare näitus

Eesti Kultuuri Koondis teatav, et Ernst Jõesaare kunstinäitus "Vahelduseks skulptuurile" mis pidi avatama 25. apr. Eesti Majas, on kunstniku korraldusel edasi lükatud. Uue näituse aja kohta ilmub uus teadaanne ajalehtedes.

Vandeadv. Leo Parre surmale vaatamata jatkab büroo tegevust endiselt.

Õigusteadlane

MADIS PARRE

Nybrokajen 17, 111 48 Stockholm

Tel. 20 18 12 või 10 05 10

Televisioniprogramm

TV Lõrdag

1.00 Let's talk Business. Färg. Suomekielset ohjelmat: Päästämätön. Aktiivne magasin für finskeprälkä. 0.00 Tempputukio. Väri. Trick and trolleri. Färg. Textat på svenska. 0.20 Ravinto ja liikunta. Väri. Kost och motion. Färg. Del 2. Vatten. Textat på svenska. 0.35-11.00 Atomit ohjaksiin. Atomkraft. Textat på svenska. 3.40 Por favor. Färg. 4.00 VM i konsttänking. Färg. Paräknung. 5.00 Tipsextra. Färg. Lars-Gunnar Björklund och Lennart Hyland. 7.55 Helgmaiböis. Färg. Från Tolfta kyrka i Norduppland. 8.00 TV-nytt, väder. 8.05 Aktuellt i veckan. Textat. Färg. 3.30 Sport igår: Friidrottslandskampen Sverige-Tyskland 1934. 3.40 Träna med TV 1. Färg. Finaldags! 9.00 Någonstans i Sverige. Färg. Del 3. Manus: Jolo. Regi: Bengt Lagerkvist. 9.30 Tre kast. Färg. Gästlistor: Östen Warnerbring och Lise Ringheim. 1.00 Aktuellt, väder. 1.35 TV-nytt. 1.35 VM i konsttänking. Färg. Herarnas fria. Bengt Grive. 2.35-23.55 Deckardags: Platsen för brottet. Färg. Gästen i rum 22.

TELEVISION 2

1.00 Herrskap och tjänstefolk. Färg. Del 7. Hedersordet. 1.50 Repris kvällsöppet. Färg. 4.45 Har medelåldern ingen säng? Arbetet. 20 Den svenska atomkraftens historia. Färg. Del 1. Kejsarens nya läder. 20 Vem vann? Färg. Vinnarna i radiohjälpen pusseltävling lottas av Notarius Publicus. 25 TV-nytt, väder. 3.00 Fem myror är fler än fyra eleanter. Färg. Magnus, Brasse och Eva. 0.00 Lördags - om brott och straff. 3.30 Upp med händerna. Del 9. Textat. Färg. Medverk. Emy Storm, Jan Byhlin, Tomas Pettersson, Maria Borfors, Johan Fredriksson, Carl Carlswärd, Ann-Sofi Nilsson, Kurt Broberg, Arthur Fischer. 0.00 På äldre dar. Färg. Vård: Myrersson. 3.00 Rapport, väder. 0.00 De skeppsbrottna. Färg. Engelsk ångfilm från 1972. Regi: 3.35 Dans på logen. Färg. Thore Skogman, Annalisa Ericson och Egon Larsson underhåller. 1.00 TV-nytt, väder. 1.5-23.10 Showtime: Tony och Lena. Färg.

TV Söndag

20 Por favor. Färg. 40 Träna med TV 1. Färg. Suomekielset ohjelmat: Finskeprälkä program: 1.00 Uutisvilkko. Nyhetsveckan. 1.30-11.00 Rintamäkeläiset. Väri. Familjen Rintamäki. Färg. Textat på svenska. 1.10 Bygd i förvandling - industrimannen. Textat. Färg. 3. Från bygdesäg till sågverksbygd. 5.40-16.00 "Det blir lite ensamt..." Textat. Serien Att se vad andra hör. 5.40 Klotet. Färg. Nyfiken i en strut. 7.00 Fokus. Textat. Färg. 1.30 Gån för den skull ut... Färg. Samtal mellan fil dr Rodney Asberg och Per Græver kring filmbilder från Pakistan. 3.00 TV-nytt, väder. 3.05 Ishockey: SM-slutspel - semifinalmatcherna. 3.30 Caproni Ca 313. Under brinnande krig flögs ett 80-tal tvåmotoriga Caproni Ca 313 av svenska besättningar från Italien över Tyskland till Sverige. Namnet Caproni

kom att bli ett mörkt kapitel i svensk beredskaps historia - ett 40-tal flygare omkom i samband med haverier. 20.10 En verklig vän. Färg. Manus: William Douglas Home. 21.00 Aktuellt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35 Sportspeglar. 22.05-22.30 Då tar jag en norman! Färg Lars Ardelius läser en nyskriven novell.

TELEVISION 2

10.00 Start 4. Färg. 10.15 Guten Tag, wie geht's? Färg. 10.30-10.50 Föreläsningsprogram: Om lek med armar och ben. 13.50 Repris kvällsöppet. Färg. 14.50 De tre musketörerna. 14.55 Konsttänking. Färg. Isdans. Bengt Grive. 17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Broster Broster. Färg. 17.50 ca Doktor Krall. Färg. 24. Öken. 18.00 Jag bor i Kaukasus. Galos. 14 år, är son till en herde i en georgisk bergsby. 18.30 Bartje. Färg. Holländsk familjeserie. 5. Piskan. 19.30 Rapport, sport och väder. 20.10 En värld i fred? Fick världen fred 1945? Fransk dokumentärserie om efterkrigsåren 1945-1970. 1. Tredje världen vaknar. 21.00 Jokken lever! Färg. Samisk folkmusik i original och konserttänking i en direktsändning från Luleå. Programledare: Christian Hedlund. 22.00 TV-nytt, väder. 22.05-22.15 Innan varden. Färg. Några tankar förmedlade av socialarbetare Christina Skantzé-Carlsson i Örebro.

TV Måndag

Skol-TV: 8.30-8.45 Let's talk business, åk 1-3, gym. Färg. 9.00-9.10 Switch on 23, åk 3. 9.20-9.35 Föreläsningsprogram: Åk 4. 3. Bockstensmannen. 9.45-10.00 Teknik i vardagslivet, åk 2. 3. Optik. 10.10 Klotet, åk 1-3. Färg. 17. Första och missförstå. Färg. Föreläsningsprogram: 10.30-10.55 Om - glad och ledsen. Färg. 11.00-11.15 Guten Tag, wie geht's? Färg. Skol-TV: 12.00 Kika digga ding, åk 4-6. Färg. 6. I folket. 12.20-12.40 Fri dramatik, åk 7-9. 1. Tjejer är krångliga. 12.45-13.05 The British isles, åk 5. Färg. 2. London. 13.10-13.35 Sommerberättelsen, åk 1-3, gym. Färg. 1. Renärdar Jönsson läser sin novell "Resenärer". 14.00-14.20 Fyra epoker - fyra miljoner, åk 1, gym. 3. 1600-talet. Färg. Föreläsningsprogram: 14.30-14.55 Om - glad och ledsen. Färg. 16.30-17.00 Halvfem. Färg. Humlan Hubert. 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Black beauty. Färg. 9. Tiden är kort. 18.30 Sveriges Magasin. Färg. 19.30 I framstidskridandets namn. Färg. 3. Skolan i Tanzania. 20.15 Folke Bengtssons underbara resa. Färg. Del 2. 21.00 Aktuellt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35-22.35 VM i konsttänking. Färg. Damernas fria. Bengt Grive.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Sagor och sånger i solen. Färg. Maria Llerena sjunger och berättar tillsammans med vänner från Venezuela. 18.00 Krympande vildmark. Färg. Jakt- och fiskerapport - reklamloggan eller verklighet? Om fjällutrust i Norrbotten. 18.30 När gubben och gumman bytte jobb - finsk TV-pjäs. 19.20 Regionala nyheter. 19.30 Rapport, väder.

20.00 Knuff. Många ungdomar känner ångest, har familje- och kamratproblem och orkar inte själva ta itu med sina svårigheter. 21.00 Bättre bilder. Textat. Färg. 2. Fritidsfotografen. 21.20 Slipstream. Färg. Kanadensisk långfilm från 1973. 22.50 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

Skol-TV: 8.30-8.50 Barnobservationer, åk 1, gym. 2. Johannes 5 år. 9.00 Pask, åk 4. 1. Judisk pask. 9.20-9.35 Here we come, åk 4. Färg. 3. Following Dave. 10.00 Switch on 23, åk 3. 10.10 The mystery on the Moor, åk 7. Färg. 2. Object of interest. Färg. Föreläsningsprogram: 10.30-10.50 Om - lek med armar och ben. 11.00-11.20 Por favor. Färg. Skol-TV: 12.00-12.15 The British isles, åk 5. Färg. 4. Bradford. 12.20-12.40 Latinamerika, åk 9. Färg. 1. Kontrasternas kontinent. 12.45-13.05 Föreläsningsprogram: Åk 5. 1. Krigskeppet Wasa. 13.10-13.25 Allmän fysik, åk 1, gym. 2. Stötar och stötförlopp. 13.35-13.55 Familjepolitik och familjerätt, åk 1, gym. 1... "som vi har det". Färg. Föreläsningsprogram: 14.30-14.50 Om - lek med armar och ben. 16.30 Halvfem. Färg. Tisdagskul. Kan du det här? - grekisk berättelse. 17.00 VM i konsttänking. Färg. Damernas fria. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Sportdags: 1. År skolidrotten densamma över hela världen? 2. Gymnastiksymfoni. 18.30 Sveriges Magasin. Färg. 19.30 Finalmelodierna 1975. Färg. Holland, Irland, Frankrike, Västtyskland, Luxemburg, Norge och Schweiz. 20.00 Uppdraget. Färg. Vårdar: Karin Falck och Runo Edström. 20.30 Ishockey: SM-slutspel. Första finalmatchen. 21.15 Aktuellt, väder. 21.45 TV-nytt. 21.50 Musiken i bild. Färg. Ser du musiken? Urval och kommentarer Bengt Åke Kimbré. 22.20-23.20 VM i konsttänking. Färg. Uppvisning. Bengt Grive.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Sagor och sånger i solen. Färg. Maria Llerena sjunger och berättar. 18.00 Vem var Joel Pettersson? Färg. År 1937 dog en okänd åländsk konstnär utan att ha sålt en enda tavla eller givit ut en enda bok. Tretio år senare lyftes han upp ur glömskan. 19.05 Guten Tag, wie geht's? Färg. 19.20 Regionala nyheter. 19.30 Rapport, väder. 20.00 Kärlekens höst. Färg. Del 4. 20.55 Pussel i pausen. Färg. Bo Wanngård och fil dr Alf Åberg. 21.00 Fönster mot TV-världen. Färg. Birgitta Sandstedt och Åke Whilleby. 21.35 Kvällsöppet. Färg. Gary Engman. 22.20 TV-nytt, väder.

TV Onsdag

Skol-TV: 8.30-8.50 Sju gissel, åk 1-3, gym. 4. Undernärning. 9.00 Lärarprogram: RoS: Rytmen, åk 1-6. 1. Rena rama rytmen. 9.20-9.40 Kika digga ding, åk 4-6. Färg. 6. I folket. 9.45-10.00 Let's talk business, åk 1-3, gym. Färg. 6. The fire. 10.10-10.30 Klotet, åk 1-3. Färg. 17. Första och missförstå. 10.35-10.55 Familjepolitik och familjerätt, åk 1, gym. 2... "som andra har det".

11.00-11.20 Lärar- och elevprogram: Social utveckling i skolan. 2. Demokrati i skolan. 12.00 The British isles, åk 5. 3. Wales. 12.20-12.40 I Australien, åk 6. 1. Destination Australien. 12.45-13.05 Lärarprogram: RoS: Rytmen, åk 1-6. 1. Rena rama rytmen. 16.30 Halvfem. Färg. Snickar-Holgers verkstad. 10. Cykelkolektionen. Kan du det här? - turkisk berättelse. Knasbollarna. 17.00 VM i konsttänking. Färg. Uppvisning. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Vår fantastiska värld. Färg. Vid jordgloben: Arne Weise. 18.30 Sveriges Magasin. Färg. 19.30 Finalmelodierna 1975. Färg. Jugoslavien, England, Malta, Belgien, Israel, Turkiet och Monaco. 20.00 Studio K. Färg. Programledare: Fritjof Haglund. 21.00 Aktuellt, väder. 21.40 TV-nytt

21.45-23.30 Fem skuggiga agenter. Fransk långfilm från 1964. Regi: Georges Lautner. TELEVISION 2 10.00-10.00 Finanspolitisk debatt. Färg. Direktsändning från Riksdagen. Olle Söderlund. 17.30 Sagor och sånger i solen. Färg. Maria Llerena. 18.00 Ett stycke isländsk natur. Färg. 18.30 Herrskap och tjänstefolk. Färg. Del 8. Debuten. 19.20 Regionala nyheter. 19.30 Rapport, väder. 20.00 Bernardas hus - en presentation. Färg. Medv: Dramatenchefen Erland Josephson, hans efterträdare Jan-Olof Strandberg och regissören Gun Jönsson. 20.10 Bernardas hus. Färg. Pjäs av Federico Garcia Lorca. Regi: Gun Jönsson.

TV Torsdag

Skol-TV: 8.30-8.50 Att bygga från grunden - byggt teknik. 6. Vågar. Gymn. 9.00-9.15 Föreläsningsprogram: Åk 4. 4. Borgen. 9.20-9.35 Teknik i vardagslivet, åk 2. 3. Optik. 9.45-10.05 Klotet, åk 1-3. Färg. 17. Första och missförstå. 10.10-10.30 Föreläsningsprogram: Åk 5. 2. Gruvan. 10.35-10.55 Människan - en maskin, åk 6. 3. Ledning och samordning. 12.00-12.15 Teknik i vardagslivet, åk 2. 3. Optik. 12.20-12.35 The British isles, åk 5. Färg. 5. Scotland. 12.45-13.05 The mystery on the Moor, åk 7. Färg. 1. Out of the blue. 13.10-13.30 Under Davids stjärna, åk 4-6. Färg. 2. Israel i nutid. 13.35 Efter gymnasieskolan. Färg. Verksamhetsarbete. 14.00-14.20 Fri dramatik, åk 7-9. 1. Tjejer är krångliga. 14.30-14.50 Lärarprogram: Musik 4, åk 4. 4. Program 4 för lärare. 16.30-17.00 Halvfem. Färg. Sönd. Simon i ritlandet. U Ramu Zoru. 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Tratten. Färg. 18.30 Sveriges Magasin. Färg. 19.30 Tekniskt magasin - Erik Bergsten. 20.10 Finalmelodierna 1975. Färg. Finland, Portugal, Spanien, Sverige och Italien. 20.30 Fokus. Färg. 21.00 Aktuellt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35 Doktor till sjöns. Färg. Engelsk komediserie. 22.00-22.15 Let's talk business. Färg. 6. The fire. TELEVISION 2 17.00 Föreläsningsprogram: Om - lek med hela kroppen. 17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Sagor och sånger i solen. Färg. Maria Llerena.

18.00 Oskar Adamsson - göteborgare, f d sjöman, byråkrathatare och idealist - men också knuttsar och reggaeare tillvaro i Göteborg. 18.30-18.40 Om "Om" för stora. 18.50 Att samlas kring en utställning. Färg. Studiecirkel i Gryt och Slag-näs visar och berättar. 19.20 Regionala nyheter. 19.30 Rapport, väder. 20.00 Ishockey: SM-slutspel. Den andra finalmatchen. 21.15 Tidblad - Berndt Ahlqvist och Olle Stenholm. 21.50 Kvällsöppet - Gary Engman. Färg. 22.35 TV-nytt, väder.

TV Fredag

Skol-TV: 8.30-8.45 Allmän fysik, åk 1, gym. 2. Stötar och stötförlopp. 9.00 Fri dramatik, åk 7-9. 1. Tjejer är krångliga. 9.20-9.40 Pask, åk 4. 2. Kristen pask. 10.10-10.25 The British isles, åk 5. Färg. 4. Bradford. Färg. Föreläsningsprogram: 10.30 Om - lek med hela kroppen. 11.00-11.20 Bättre bilder. Färg. 2. Fritidsfotografen. Skol-TV: 12.00-12.15 Here we come, åk 4. Färg. 3. Following Dave. 12.20-12.40 I Australien, åk 6. 2. Australien - solens och torkans kontinent. 12.45-13.05 Kika digga ding, åk 4-6. Färg. 6. I folket. 13.10-13.30 Mikrobiologi 1, åk 2, gym. Färg. 13.35-13.55 Socialkunskap: Problem i värld, åk 2, gym. 3. Fagareds yrkesskola. Färg. Föreläsningsprogram: 14.30-15.00 Om - lek med hela kroppen. 16.30-17.00 Halvfem. Färg. Från A till Ö - en resa orden runt. Birgitta Andersson och Bert-Åke Varg. 17.25 Tapahtumia. Aktiivne magasin für finskeprälkä. 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Barnjournalen. Färg. 18.30 Sveriges Magasin. Färg. 19.30 Låt sälen leva - australisk film. Färg. Om lek, revirförsvär och vida slagmål bland sälarna. 20.00 Jourhavande - TV-serie av Gunnar E. Sandgren. Färg. Fristående fortsättning på förra årets serie. Första avsnittet. Regi: Jackie Söderman. I rollerna: Kerstin Tidelius, Berith Bohm, Martin Berggren, Folke Hamrin, Sigge Fürst, Ann Gelbar, Hans Råstam, Per Nederdal, Tommy Johansson, Olof Widgren, Sven Nilsson, Christina Stenius, Måns Westfelt, Gunilla Olsson m fl. 21.00 Aktuellt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35-22.35 i morron e de lörd. Färg. Vård: Östen Warnerbring. Gåster: Sylvia Vrethammar och Randy Edelman.

TELEVISION 2

17.00 Upp med händerna. Textat. Färg. 17.15 ca Cecilia med åronen. Färg. Saga från Tjeckoslovakien. 17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Sagor och sånger i solen. Färg. Maria Llerena. 18.00 Spotlight. Färg. Första Förband med Thomas Wiehe. Programledare: Anders Klintewall. 18.30 Alias Smith & Jones. Färg. Med Roger Davis och Ben Murphy. 19.20 Regionala nyheter. 19.30 Rapport, väder. 20.00 Vi i San. Färg. Berndt Friberg och Lennart Edberg. 20.45 Dagbok i bild. Färg. Några veckodagar med Marta Matinlompola, 40. Fagersta. 21.00 Sinnetts lust och själens. Färg. 1964 dog Colette, en av detta århundradets mest lästa franska författare. Denna film är en berättelse om hennes liv. Colette tolkas av Ulla Stenholm. 22.30 Kvällsöppet - Gary Engman. Färg. 22.45 TV-nytt, väder.